

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra politologie

**Islámský stát a jeho politická role na ovládaném území Iráku a
Sýrie**

Bakalářská práce

Autor: Zuzana Rejmonová

Studijní obor: Politologie

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Lukáš Tichý, Ph.D.

Hradec Králové, 2017

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta

Zadání bakalářské práce

Autor: Zuzana Rejmonová

Studium: F11324

Studijní program: B6701 Politologie

Studijní obor: Politologie

Název závěrečné práce: Islámský stát a jeho politická role na ovládaném území Iráku a Sýrie

Název závěrečné práce v AJ: The Islamic State and its Political Role on the Controlled Territory of Iraq and Syria

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Na jedné straně představuje džihádistická organizace Islámský stát vážnou hrozbu pro globální bezpečnost v důsledku své teroristické a militantní činnosti a zároveň na straně druhé aspiruje na roli politické autority na ovládaném území Iráku a Sýrie. Cílem bakalářské práce je analyzovat politickou roli Islámského státu na ovládaném území Iráku a Sýrie. Tato práce se zabývá otázkou, zda Islámský stát na území, které ovládá, tj. Irák a Sýrie, vykonává jednotlivé funkce státu a s tím související aspekty vládnutí. Pozornost bude věnována především ekonomické, politické, energetické funkci a zároveň i veřejné sféře vládnutí Islámského státu na ovládaném území Iráku a Sýrie. V teoretické rovině bude práce založena na konceptech teritoriálního vládnutí a autority, které ve vztahu ke zkoumané problematice odrážejí řadu zásadních poznatků. V metodologické rovině bude bakalářská práce vycházet z kvalitativní případové studie, která bude aplikována na vládnutí a autoritu organizace Islámský stát v kontextu jeho plnění politické role na ovládaném území.

Literatura:

Cockburn, Patrick. 2015. *The Rise of Islamic State: ISIS and the New Sunni Revolution*. London: Verso.

Davis, Diane. 2009. Non-State Armed Actors, New Imagined Communities, and Shifting Patterns of Sovereignty and Insecurity in the Modern World. *Contemporary Security Policy* 30, č. 2, s. 221-245.

Fawaz, Gerges. 2016. *ISIS: A History*. Princeton University Press: New Jersey.

McCants, William. *The ISIS Apocalypse: The History, Strategy, and Doomsday Vision of the Islamic*. New York: St. Martin's Press.

Moubayed, Sami. 2015. *Under the Black Flag: At the Frontier of the New Jihad*. New York: I. B. Tauris & Cot. Ltd.

Risse, Thomas, ed. 2011. *Governance without a state? Policies and politics in areas of limited statehood*. New York: Columbia University Press.

Smith, Martin. 2009. *Power and The State*. New York: Palgrave Macmillan.

Stern, Jessica, Berger J. M. 2015. *ISIS: The State of Terror*. New York: Harper Collin publishers.

Warrick, Joby. 2015. *Black Flags: The Rise of ISIS*. New York: Doubleday.

Weiss, Michael, Hassan, Hassan. 2015. *ISIS: Inside the Army of Terror*. New York: Regan Arts.

Garantující pracoviště:

Katedra politologie, Filozofická fakulta

Vedoucí práce:

Mgr. et Mgr. Lukáš Tichý, Ph.D.

Konzultant:

Oponent:

Datum zadání závěrečné práce:

Datum odevzdání závěrečné práce:

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením Mgr. et Mgr. Lukáše Tichého, Ph.D. a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 21.6.2017

Poděkování:

Touto cestou bych ráda poděkovala panu doktorovi Tichému za odborné vedení mé bakalářské práce a důležité a užitečné rady, které mi poskytoval po celou dobu zpracování této práce.

Anotace

REJMONOVÁ, ZUZANA. Islámský stát a jeho politická role na ovládaném území Iráku a Sýrie. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2017. 84 str.

Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá politickou rolí Islámského státu na jím ovládaném území Iráku a Sýrie v období od roku 2013 do roku 2016. Práce rozebírá tuto roli za pomoci teoretických konceptů teritoriálního vládnutí, autority a legitimacy. Zároveň bude tato role hodnocena prostřednictvím Montevidejské úmluvy z roku 1933 a tím, jak tato úmluva chápe stát. Práce tyto koncepty vysvětlí ve své druhé části a poté se bude věnovat charakterizaci a historickému popisu vzniku Islámského státu. Následovně se práce zaměří na analýzu toho, jak Islámský stát vykonává jednotlivé funkce státu na území, které ovládá v Iráku a Sýrii. A poté je komparuje s tím, jak tyto funkce vykonávají na svém území Irák a Sýrie. Pozornost se zaměřuje převážně na ekonomicko-energetickou, politickou, sociální a bezpečnostní funkci. Následně se práce zaměří na to, jak Sýrie, Irák a Islámský stát naplňovaly ve stanoveném období definici státu, kterou si autorka v této práci stanovila.

Klíčová slova: Islámský stát, Irák, Sýrie, stát

Annotation

REJMONOVÁ, ZUZANA. *The Islamic State and its Political Role on the Controlled Territory of Iraq and Syria*. Hradec Králové: Faculty of Arts, University of Hradec Králové, 2017. 84 pp.

Bachelor Degree Thesis.

Bachelor Thesis deals with the theme of the Islamic State and its Political Role on the Controlled Territory of Iraq and Syria from 2013 to 2016. Specifically, it analyses the role of the Islamic state with the help of theoretical concepts of governance, authority and legitimacy. At the same time the political role of the Islamic state is in this thesis judged according to The Montevideo convention signed in the year of 1933. This thesis uses its definition of state to better understand the political role of Islamic state its Political Role on the Controlled Territory of Iraq and Syria. The Thesis explains these theoretical concepts in its second part. And then it focuses on description of the origin of the Islamic state in its historical context and historical circumstances of this origin. In the following chapter this thesis analyses how the Islamic state performs functions of the state on the controlled territory of Iraq and Syria and compares that to how these functions are performed by Iraq and Syria. The attention is concentrated mainly on political function security function, social function and economical function. Then the thesis focuses on how Syria, Iraq and Islamic state managed to have met the definition of the state set by the author in this thesis in the referenced time period.

Keywords: Islamic state, Iraq, Syria, the state

Obsah

Úvod	12
1. Základní teoretické pojmy	16
1.1 Stát	16
1.1.1 Stálé obyvatelstvo a vymezené území	17
1.1.2 Vláda a vládnutí	17
1.1.3 Způsobilost vstupovat do vztahů s dalšími státy	20
1.2 Funkce státu	21
1.3 Metodologie.....	23
2. Charakteristika a historické pozadí IS	26
2.1 Charakteristika Islámského státu	26
2.2 Vznik Islámského státu a az-Zarkávi.....	27
2.3 Az-Zarkávi a jeho vztah s al-Káidou.....	30
2.4 Az-Zarkávi a Irácká svoboda.....	31
2.5 Az-Zarkáviho vize dochází naplnění	32
2.6 Nový vůdce – nový řád.....	34
2.7 IS, Sýrie a rozchod s al-Káidou	36
2.8 IS - s rostoucím vlivem roste strach	39
3. Naplňuje Irák, Sýrie a IS definici státu dle Montevidejské úmluvy?	43
4. Plnění státních funkcí na území Islámského státu ze strany IS, Sýrie a Iráku .	47
4.1 Politický sektor	47
4.1.1 Islámský stát.....	47
4.1.2 Sýrie a Irák.....	49
4.2 Ekonomicko-energetický sektor.....	51
4.2.1 Islámský stát.....	52
4.2.2 Sýrie a Irák.....	55
4.3 Bezpečnostní sektor.....	58
4.3.1 Islámský stát.....	58
4.3.2 Sýrie a Irák.....	61
4.4 Sociální sektor	63
4.4.1 Islámský stát.....	64
4.4.2 Sýrie a Irák.....	66
Závěr	70
Literatura	74
Prameny	77

Seznam použitých zkratek

Zkratka	Význam zkratky
IS	Islámský stát
OSN	Organizace spojených národů
CIA	Centrální informační služba
FBI	Federální vyšetřovací úřad

Úvod

Jednou z nejznámějších a nejnebezpečnější ozbrojenou skupinou, které v poslední době ovlivňují bezpečnostní, politickou, energeticko-ekonomickou situaci na Blízkém východě, je Islámský stát (dále IS nebo Islámský stát). Vliv Islámského státu je natolik silný, že jej pocítují i vyspělé státy západní Evropy a Spojené státy americké, přičemž by bylo možné argumentovat, že Evropa tento vliv pocítuje v současnosti nejvíce a to zvláště z bezpečnostního úhlu pohledu. Takové obdobné ozbrojené skupiny jistě existovaly i v minulosti, ale Islámský stát je unikátní tím, že se staví na roveň se státy jako se subjekty mezinárodního práva. Je to právě tato ambice stát se samostatným subjektem podobným státu, která ho odlišuje od dalších podobných aktérů a je to i nejvýznamnější důvod, proč je třeba se jím zabývat. Důsledky totiž mohou být dalekosáhlé, v případě úspěchu se může změnit naše chápání státu, celý Blízký východ, ale i svět jako takový. Je zvláště důležité porovnat, jak vykonával Islámský stát v autorkou vymezeném období od roku 2013 do roku 2016 funkce státu v komparaci s tím, jak tyto funkce na stejném území vykonával Irák a Sýrie. Toto porovnání bude stěžejní k pokusu o predikci nejen toho, jakou budoucnost má v této oblasti Islámský stát, ale i jakou budoucnost by měli mít Islámskému státu podobní nestátní ozbrojené aktéři, kteří si osobují podobné aspirace.

Jako jeden z mála nestátních ozbrojených aktérů si na území, které považuje za své, tedy území nacházející se v současné Sýrii a Iráku, osobuje roli státu pouze pro sebe. Je pevně odhodlán nepřenechat žádnou funkci státu ať již Iráku či Sýrii, na rozdíl od jiných známých nestátních ozbrojených aktérů, jako je například Hizballáh, kteří jsou ochotni dokonce se státem, na jehož území se nacházejí, často spolupracovat, samozřejmě jen do té doby, dokud je takové počínání pro ně praktické. Oproti nim je Islámský stát rozhodnut se státy, na jejichž území se nachází, zásadně nespolupracovat. Proč tomu tak je? Důvody k tomuto jednání, jak sám Islámský stát přiznává, jsou převážně ideologické, respektive religionistické. Islámský stát totiž stejně jako separatistická hnutí nevnímá státy, na jejichž území vládne, jako legitimní. A proto jim ani nemůže přenechat výkon státních funkcí. Islámský stát zároveň nesoustředí své aktivity jen na „svém“ území, ale pokouší se prosazovat svou moc i daleko za svými hranicemi a tak rozšiřuje kontrolované území

i řady vlastních bojovníků. IS totiž sám sebe chápe jako chalífát, jímž se ostatně i vyhlásil a jako takový má právo, ale i povinnost šířit islám, pochopitelně ve svém vlastním pojetí. Islámský stát se snaží získat a prosazovat moc nejen silou, ale i pomocí takzvané soft-power, převážně propracované nábožensky zaměřené propagandy.

Díky této propagandě se k IS přidávali občané států celého světa, kteří buď přicestovali na území ovládané Islámským státem a páchali v jeho zájmu násilí tam, či zůstali ve státě, na jehož území se právě nacházeli, ať už jsou jeho občany, či nikoliv a páchají násilí ve jménu IS tam. Rádio Svobodná Evropa zveřejnilo data, podle nichž donedávna pocházelo z celkového počtu bojovníků Islámského státu bojujících přímo na území, které Islámský stát označuje za své, zhruba 32 % z Evropy, což je zhruba 3000 bojovníků, nicméně v současné době toto číslo již klesá (Stern-Berger 2015: 78). Většina bojovníků pocházela ze severní Afriky a Blízkého východu. Nemalé množství pochází i z Ruské federace a balkánských států. Ruská federace se dokonce dlouhou dobu nalézalo mezi 5 cizími státy, ze kterých bojovníci Islámského státu pocházeli nejčastěji (Bremmer 2017). Pouze malé množství pocházelo z dalších zemí, jako Spojené státy americké či Austrálie (Stern-Berger 2015: 78). Proč se Islámský stát snaží pro sebe získat těmito způsoby moc? Činí tak z velké části proto, aby ho svět, který se skládá z mezinárodně uznávaných států, chápal jako sobě rovného, tedy jako subjekt podobný státu. Protože pouze jako subjekt podobný státu může Islámský stát dosáhnout skutečné moci tak, jak ji on sám chápe.

A vzhledem k tomu, že Islámský stát prohlašuje za svůj cíl zabezpečení fungování Islámského státu, bude se tato bakalářská práce zaměřovat na to, do jaké míry se mu tento proklamovaný cíl dařilo v autorkou určeném období naplňovat. Autorka se pokusí v rámci této práce zodpovědět následující otázky: do jaké míry se Islámskému státu dařilo v autorkou vyčleněném období plnit ve vymezených sektorech funkce státu? Touto otázkou se zabývají média poměrně často, ale pochopitelně pouze na neodborné úrovni.

Cílem bakalářské práce je analyzovat politickou roli Islámského státu na ovládaném území Iráku a Sýrie, a to v období od roku 2013 do roku 2016. Toto období bylo vybráno proto, že se jedná o období největších úspěchů pro Islámský stát a zároveň se jedná o období velmi nepříznivé jak pro Irák, tak pro Sýrii, což zároveň poslouží k většímu kontrastu v rámci komparace. Tato práce se zabývá

otázkou, zda Islámský stát na území, které v určeném časovém období ovládal, tj. Irák a Sýrie, vykonával jednotlivé funkce státu a s tím související aspekty vládnutí, v porovnání s tím, jak tyto funkce vykonával Irák a Sýrie. Pozornost bude věnována především ekonomicko-energetické, politické, sociální a bezpečnostní funkci a zároveň i veřejné sféře vládnutí Islámského státu na ovládaném území Iráku a Sýrie se zaměřením především na provincie Aleppo a Rakká. V teoretické rovině bude práce založena na chápání státu, jak je definován v Montevidejské úmluvě o právech a povinnostech států z roku 1933, která vychází převážně z teorie Georgeho Jellinka, jehož definice je v této práci také zmíněna, i když se o ni tato práce bezprostředně neopírá, srov. Jellinek 1906. Autorka se zde zároveň pokusí vysvětlit koncept vládnutí a na něj navazující koncepty autority a legitimacy. Dále budou autorkou vysvětleny i funkce státu, které na definici státu bezprostředně navazují, protože vysvětlují, co má stát činit, aby byl jako stát vnímán. Z metodologického hlediska lze tuto bakalářskou práci považovat za komparativní kvalitativní případovou studii. Předností je možnost analyzovat do hloubky a obsáhnout poměrně velké množství skutečností, srov. Karlas 2008, Říchová 2008.

V první kapitole této práce se autorka pokusí na základě dosavadního výzkumu o explanaci základních teoretických konceptů jako stát, se zaměřením na definici Georgeho Jellinka a na definici státu dle Montevidejské úmluvy o právech a povinnostech států z roku 1933, vládnutí, autority a legitimacy, srov. Rush 1992, Call 2011, Risse 2013 a Daniel 2014. Zároveň se autorka zaměří na vysvětlení funkcí státu. Tato část je určena spíše pro úvod do problematiky a vymezení nástrojů, pomocí nichž bude autorka analyzovat vykonávání funkcí státu ze strany IS a srovnávat s tím, jak tyto funkce plní Irák a Sýrie. Druhá kapitola bude charakterizovat Islámský stát a jeho historicko politický vývoj. Autorka podrobně rozebere, jak Islámský stát vznikl, jaký podíl na jeho vzniku měly exogenní faktory a jaký podíl měly endogenní faktory, co přispělo k jeho úspěchu a jaký vliv na tento úspěch měly jeho základní charakteristiky. Dále se pokusí i o explanaci těchto základních charakteristik. Ve třetí kapitole se bude autorka snažit odpovědět, zda IS, Irák a Sýrie odpovídaly ve vymezené období definici státu dle Montevidejské úmluvy o právech a povinnostech států z roku 1933. Čtvrtá kapitola naváže na teoretické pojmy popsane v první kapitole, které v rámci případové studie budou aplikovány na plnění funkcí státu IS na jím ovládaném území v kontextu k tomu, jak byly funkce státu plněny na tomtéž území Irákem a Sýrií v autorkou stanoveném

období. A v rámci sektorů bude autorka konfrontovat výkon funkce státu ze strany Islámského státu s výkonem funkcí státu ze strany Iráku a Sýrie. V poslední kapitole autorka shrne hlavní zjištění této práce a pokusí se z nich vyvodit závěry a odpovědět na hlavní výzkumné otázky této práce, tedy zda a do jaké míry Islámský stát vykonával ve vymezeném období na území, které ovládal v Iráku a v Sýrii, funkce státu ve zkoumaných sektorech, tj. v ekonomicko-energetickém, politickém a sociálním a bezpečnostním sektoru v porovnání s tím, jak tyto funkce vykonávaly Irák a Sýrie.

Dostupnost pramenů pro tuto bakalářskou práci je poněkud zkomplikovaná krátkou existencí Islámského státu. Nicméně i přesto je literatury přiměřené množství, což je způsobeno velkou relevancí tématu, tedy Islámského státu, pro naši společnost a současný způsob našeho života. Samozřejmě jsou i tací, kteří poukazují na jistou momentální přexponovanost tohoto tématu v médiích, která vychází ze senzacechtivosti. Bohužel to s sebou nese i nevyhnutelnou bulvarizaci poměrně závažného tématu. Nicméně i toto je samozřejmě cílem Islámského státu, který dokáže dovedně manipulovat s médii a dobře rozumí roli médií v naší společnosti. S ohledem na hlavní cíle práce bude autorka pracovat pouze výjimečně s primární, ale převážně se sekundární literaturou. Mezi primární literaturu, se kterou bude autorka pracovat, se prvotně řadí: publikace vydávané přímo Islámským státem. Sekundární literaturu autorka rozděluje dle toho, zda se vztahuje k teoretickému rámci, srov. Risse 2013, Ondřej 2007, Daniel 2014, Rush 1992, Call 2011 či na reálie naplňování funkcí státu všech tří výše zmíněných subjektů, tedy Islámského státu, Sýrie a Iráku, srov. McCants 2015, Warrick 2015, Gerges 2016, Moubayed 2015, Stern-Berger 2015, Cockburn 2015, Arwan 2015, Weiss-Hassan 2015 a další.

1. Základní teoretické pojmy

Pro vyhodnocení toho, jak byly funkce státu plněny na území dobytém Islámským státem ze strany Sýrie, Iráku a Islámského státu, je nutné nejdříve vysvětlit, co je stát a jak ho lze charakterizovat a jaké má plnit funkce. K tomu bude autorce dopomáhat např. dílo Georga Jellinka Všeobecná státověda, ale i tzv. Montevidejská úmluva o právech a povinnostech států, která byla v roce 1933 přijata v uruguayském Montevideu na Mezinárodní konferenci amerických států (Ondřej, Potočný 2010: 17). Pokud IS bude tuto definici státu naplňovat a tyto funkce státu plnit, pak jej lze hodnotit jako stát.

1.1 Stát

Na úvod by autorka ráda zmínila některé nejznámější definice státu. Definicí státu je mnoho a pro příklad uvádí autorka následující: teorie Maxe Webera stát definuje takto: lidské společenství, které si na určitém území nárokuje pro sebe monopol legitimního fyzického násilí. Stát je v tomto světle jediným zdrojem práva na násilí. Ostatní skupiny ve společnosti pak jen do té míry, do jaké to stát připouští (Weber 1990: 10).

Definice moderního státu dle Sorensena je opřena o následující znaky: Vláda je centralizovaným systémem pravidel založeným na administrativních, policejních a vojenských institucích, potvrzený právními normami, dělající si nárok na monopol legitimního použití síly. Lidé na určitém území, tvořící vysoce soudržné společenství (Sorensen 2005: 99-100).

Dále se autorka zaměří pouze na definici státu uvedenou v Montevidejské úmluvě o právech a povinnostech států z roku 1933. Předchozí uvedené definice státu by měly ilustrovat, že definice státu uvedená v Montevidejské úmluvě o právech a povinnostech států z roku 1933 se od těchto definic markantně neodlišuje a vyskytují se zde jisté obecně poplatné rysy.

Montevidejská úmluva stanovila čtyři základní podmínky k tomu, aby stát mohl být jako stát podle mezinárodního práva chápán. K těmto podmínkám patří: stálé obyvatelstvo, vymezené území, vláda a konečně způsobilost vstupovat do

vztahů s dalšími státy (Ondřej, Potočný 2010: 17). Tato úmluva zároveň odráží v dnešní době asi nejvíce uznávanou teorii, teorii Georga Jellinka, která definuje stát „jako svazovou jednotou usedlých lidí, opatřenou původní mocí vládní“ (Jellinek 1906: 185).

1.1.1 Stálé obyvatelstvo a vymezené území

Stálé obyvatelstvo, znamená obyvatelstvo, které má usedlý, přirozený a trvalý charakter, požadavku usedlosti nevyhovují například kočovné kmeny. Není stanoven minimální počet obyvatel, není však možné, aby existoval stát bez obyvatelstva. Je dovoleno, aby součástí státního území byly i některé neobydlené oblasti, které nejsou vhodné k trvalému osídlení, za předpokladu, že je na nich stát schopen v případě potřeby vyloučit mocensky zásah jiných států (Ondřej 2007: 106, 107).

Stát potřebuje území, aby na něm mohl vládnout, nicméně není třeba mít pevně definované a stanovené hranice. Dokonce ani spory o jeho území nejsou překážkou. Jakákoli nejistota týkající se území státu není na překážku jeho státnosti (Shaw 2003: 179).¹

1.1.2 Vláda a vládnutí

Velká část filozofů se v průběhu historie ani tak nevěnovala definici vládnutí, jako spíš toho, co by se mělo vládnutí snažit dosáhnout: bezpečnost, rovný přístup ke všem občanům před zákonem, atd.

Autorka se zaměří na pojetí Thomase Risseho, který vládnutí striktně neváže na státní aktéry, ba naopak zdůrazňuje, že slabý stát neznámá neexistenci vládnutí na určitém území. Thomas Risse konkrétně uvádí jako příklad Somálsko, které by se dalo označit jako zhroutený stát a přesto na jeho území dochází k vládnutí. Thomas Risse definuje vládnutí jako: Institucionalizované způsoby koordinace společnosti za

---

¹ Například Albánie byla již před první světovou válkou považována mnohými za stát, a to přesto, že její hranice byly předmětem sporu (Shaw 2003: 179).

účelem tvorby a implementace norem závazných pro celou společnost a poskytování veřejných statků (Risse 2011: 9).

1.1.2.1 Autorita

Stát k vládnutí potřebuje autoritu. Autorita je politologickým slovníkem definovaná jako: „politická moc, vyjadřující v nejobecnější rovině schopnost vynutit si poslušnost“ (Adamová a kol. 2001, 9). Autoritou se zabývalo mnoho významných osobností, mimo jiné i již zmiňovaný Max Weber. Weber chápal jako stavební kámen každého státu přerozdělování zdrojů na základě autority. Přičemž Weber přiznává, že autorita je z velké části závislá, když už ne na donucení, tak alespoň na možnosti postihu. Nicméně sám Weber poukazuje na fakt, že lidé následují autority nejen z vlastního zájmu či ze zvyku, ale i z dalších důvodů, jako jsou tradice, emocionální důvody atd. (Smith 2009, 115). Weber rozděluje autoritu na právně racionální, kde jsou rozhodnutí autorizována normativními pravidly, dále na tradiční, kde legitimitu vztahu autority poskytuje tradice a na charismatickou založenou na osobních vlastnostech. Autoritu lze pochopitelně rozdělovat dle řady dalších kritérií (Adamová a kol. 2001, 9).

Mezi nejdůležitější rozlišování autority, patří rozlišování na autoritu de facto, tedy neformální schopnost přimět jedince nebo skupinu k určitému jednání a na autoritu de iure, což je ten případ, kdy je tato schopnost odvozována od pozice dané zákonem, autorita nemusí být vázána pouze na legálně uznané instituce. Pokud je ale její podstatnou schopnost přimět druhého aktéra k určité činnosti, je nutné ji oddělit od pouhého násilného donucení, které ji, ale samozřejmě obvykle doplňuje. Autoritou rozumíme tedy i pro účely této bakalářské práce následující: formálně či neformálně institucionalizovaná moc, či aktér, který ji vykonává, a je určitým způsobem uznána objekty, na které působí, jako legitimní (Daniel 2014: 33, Rush 1992: 52).

1.1.2.2 Legitimita

Pro autoritu je legitimita dle názoru většiny politologů stěžejní. Podle Maxe Webera je to právě legitimita a dlouhodobá sebelegitimace umožňující autoritě vytvořit relativně stabilně fungující mocenský systém a vládnout. Byť v historii existuje řada případů systémů, kdy moc jejich představitelů vycházela především z násilného donucení, a i oni se zpravidla určitým způsobem snažili o svou legitimizaci. Lidé však obvykle nesouhlasí s daným mocenským řádem pouze proto, že je chápán jako legitimní. Důležitou roli hraje i strach z možných sankcí ze strany dominantního aktéra a soukromý zájem na udržení daného systému. Řada autorů nicméně chápe legitimitu státu za hlavní princip, na němž stojí jeho moc, a odmítají, že by mocenský systém mohl dlouhodobě stát pouze na násilí (Daniel 2014: 33).

Legitimita je pro účely této práce chápána následovně: jako sdílené akceptované činnosti jistého aktéra nadaného schopnostmi v určitých oblastech, týkajících se především výkonu moci a vládnutí. Osoby ve skupině, jíž se vládnutí daného aktéra týká, chápou jeho způsob vládnutí jako v daných podmínkách uspokojivý a nesnaží se jej odstranit za pomoci způsobů, které se nacházejí mimo vzájemně akceptované mantinely (Rush 1992: 53). Skutečně přesné zachycení zdrojů legitimacy, či jejich absence, v podmínkách vládnutí nestátních ozbrojených aktérů, mezi které lze zařadit například i Islámský stát, je velmi obtížné bez možnosti terénního výzkumu. Vzhledem k důležitosti legitimacy a jejích zdrojů pro vznik autority a dlouhodobější udržení její existence jsou tyto zdroje v této práci alespoň teoreticky vymezeny (Daniel 2014: 34).

Teoreticky lze vycházet z vymezení vstupní a výstupní dimenze legitimacy určité autority, které je známé ze studia evropské integrace a v posledních letech bylo aplikováno i ve výzkumu vládnutí nestátních aktérů v oblastech selhávající či plně absentující státní autority. Vstupní legitimizace je v demokratických systémech zajišťována zapojením občanů do rozhodování v rámci polického systému a zároveň dodržování jeho norem a pravidel.

Mimoto zde ale působí řada legitimizačních procesů, které nejsou přímo vázány na demokratické hodnoty a je proto možné je využít i pro analýzu legitimizaci jiných mocenských systémů. Mezi ně se řadí legitimizace odvoláváním se mimo jiné na tradiční, náboženskou a charismatickou autoritu, která je díky svým charakteristikám uznána jako oprávněná rozhodovat. Výstupní dimenze legitimacy je

poté méně vázána na podobu mocenského systému a vychází především z efektivity a praktického pozitivního dopadu vládnutí dané autority reagující na určitou kolektivní potřebu. V konkrétnější rovině je možné hovořit například o legitimizaci zajištění stability v chaotické situaci vládnutím vedoucím k posílení postavení skupiny (vybavené určitou kolektivní identitou), vládnutím v souladu se sdílenými morálními hodnotami skupiny, či vládnutím, které spravedlivě rozděluje poskytované kolektivní statky a služby (Daniel 2014: 34, Krasner-Risse 2014: 13).

Rozšíření legitimní autority státu po celém území lze propojit s koncepty infrastrukturní a despoticke moci, které vymezil ve své analýze politické moci Michal Mann. Despoticke moc zde označuje „přímou“ schopnost státu prosadit svou vůli nezávisle na společnosti a infrastrukturní moc poté vymezuje schopnost obsáhnout celé státní území a následně zde provádět a vynucovat rozhodnutí centrální vlády. Jde tedy o moc praktikovanou prostřednictvím jednotlivých institucí působících napříč společnostmi a vážících se zpravidla určitým způsobem k vládnutí a poskytování bezpečnosti. Rozvoj obou typů moci a s nimi spojených institucí pak posiluje efektivní kontrolu teritoria státu a umožňuje realizaci státních funkcí (Mann 2003: 59, Daniel 2014: 34).

Instituce, jejichž prostřednictvím je realizována infrastrukturní moc přispívají k udržení autority na daném teritoriu, a to jak výše zmíněnými vstupními procesy legitimizace -propojením s obyvatelstvem, tak výstupními procesy legitimizace - praktické dopady vládnutí (Soifer-von Hau 2008: 35, Daniel 2014: 34).

1.1.3 Způsobnost vstupovat do vztahů s dalšími státy

Tato podmínka je podmínkou vnější, na rozdíl od předchozích podmínek (stálé obyvatelstvo, vymezené území, vláda), které je možné považovat za podmínky vnitřní. Tyto podmínky se nazývají podmínky vnitřní, protože státu postačují k vnitřnímu projevu jeho státnosti.

K mezinárodnímu a tedy vnějšímu projevu státnosti je však třeba mocenské prosazení se. Toto mocenské prosazení se lze považovat za faktickou stránku této způsobnosti. Za tradičnější způsob nahlížení na tuto způsobnost je považován pohled

zvnějšku, tedy, zda je tento stát uznáván také dalšími státy (Čepelka, Šturma 2008: 53).

Podstatou této způsobilosti vstupovat do vztahů s dalšími státy je nezávislost. To znamená, že stát je schopen činit vlastní rozhodnutí a není například pod vlivem jiného státu (Shaw 2003: 181).

1.2 Funkce státu

Na definici státu úzce navazují funkce státu. Vyjadřují, co od státu očekáváme, co má činit. Zabezpečování případně nezabezpečování těchto funkcí státu ze strany Islámského státu, Iráku a Sýrie bude následně analyzováno v této práci. Díky tomu bude možné odpovědět na otázku, jaká je politická role Islámského státu na jím dobytém území v Iráku a Sýrii v porovnání s tím jaká je politická role Iráku a Sýrie.

Co považujeme za základní funkce státu, se odvíjí od toho, jaké pojetí státu je pro nás optimální. Jaký by stát dle našeho názoru měl být. S tím pochopitelně souvisejí funkce, které by takový stát měl plnit. Pokud je dle našeho názoru optimální moderní stát, pak stát vnímáme široce a jeho základních funkcí je mnoho. Nicméně musíme si uvědomit, že i moderní stát, jehož kořeny jsou bezpochyby v Evropě, se vyvíjel. Při definování státu a jeho funkcí, bylo často považováno za nejzákladnější funkci zajištění bezpečnosti pro občany. A to např. ze strany Johna Locke, ale i mnohých dalších (Wilensky 1975: 1).

Této funkci se nicméně alespoň v evropských zemích přikládal po druhé světové válce menší důraz. Naopak v Evropě začal být v této době kladen důraz na funkce tzv. „welfare state.“ Co lze chápat pod tímto souslovím? Harold L. Wilensky popsal podstatu „welfare state“ jako vládou zaručené minimální standardy příjmu, zdraví, bydlení, vzdělání, které jsou každému zaručené jako právo, není to tedy charita (Wilensky 1975: 1).

S tímto pojetím ale řada autorů nesouhlasí, například Esping-Andersen kritizuje toto exkluzivní zaměření na stát. Je to pouze stát a pouze stát izolovaný od trhu. Pokud se zabýváme konceptem „welfare state“ musíme se zaměřit na to, jak stát funguje za účelem poskytování výše zmíněných zaručených minimálních standardů ve spojení s trhem a konečně i s jednotlivcem. Zároveň by se pozornost veřejnosti

měla vždy obracet k několika základním otázkám, pokud má zájem zlepšit fungování „welfare state“. Mezi tyto otázky Esping-Andersen řadil následující: K čemu jsou veřejné zdroje využívány, jak to mění distribuci zdrojů ve společnosti a jaké další sociální instituce v tomto přerozdělování hrají roli (Esping-Andersen 1990: 21).

„Welfare state“ je v západní Evropě stále velmi populární koncept. Je však otázkou, zda se i díky Islámskému státu a jeho bojovníkům nezačne obracet pozornost z „welfare state“ opět k jinému pojetí státu kladoucímu větší důraz na bezpečnost.

Nicméně pro tuto práci bude nejtěžnější definice základních funkcí státu dle Charlesa Calla. A to mimo jiné proto, že moderní pojetí státu nepomíjí, ale snaží se ho přizpůsobit tak, aby nebylo vhodné jen pro státy v Evropě a státy jim kulturně spřízněné. Charles Call definuje funkce státu následovně.

Do první kategorie spadá zajištění bezpečnosti svých občanů a to nejen ze strany vnějších hrozeb (ostatních států a nestátních ozbrojených aktérů), ale i vnitřních. Stát musí být zároveň schopný řešit vznikající ozbrojené konflikty mezi jednotlivými sociálními skupinami a následně zajistit urovnání těchto konfliktů. Zároveň musí být stát schopen mít pod kontrolou vlastní ozbrojené složky. Pokud stát nedokáže tuto funkci plnit, dochází k rozšiřování jeho ozbrojených vyzyvatelů například v podobě nestátních ozbrojených aktérů a také k opakovaným útokům na státní infrastrukturu. Tím se snižuje schopnost státu poskytovat svému obyvatelstvu statky a služby, zároveň roste nebezpečí pro civilní obyvatelstvo, začíná se rozpadat politická komunita, dochází k masovému porušování lidských práv a dochází k uprchlickým vlnám (Call 2011: 36-308).

Do další skupiny Call řadí schopnost státu zajistit veřejné služby a statky. Konkrétně tuto schopnost Call definuje jako míru, do jaké jsou státní instituce schopny zajistit základní minimum obecně přijímaných funkcí, jak jsou rozšířeny po celém území státu a jak jsou dostupné pro všechny jeho občany. Mezi tyto funkce řadí: poskytování bezpečnosti (ochrana před kriminalitou), zajištění vlády práva a způsobu mediace konfliktů, základní správa financí a hospodářského rozvoje a stability a samozřejmě hlavní veřejné služby jako například infrastruktura, základní školství, základy dostupného zdravotnictví. Stát by pro efektivní plnění této své funkce měl být schopen obsáhnout logisticky své teritorium, a proto by měl disponovat odpovídající infrastrukturní mocí (Call 2011: 36-308).

1.3 Metodologie

V této bakalářské práci budou nejprve data, která jsou nutná k zodpovězení toho, jaká je politická role Islámského státu na jím dobytém území v Iráku a v Sýrii a to v období od roku 2013 do roku 2016, získána a zpracována prostřednictvím obsahové analýzy sekundárních, ale i primárních zdrojů. Autorka se bude v rámci hledání odpovědi na tuto otázku konkrétně soustředit na to, jak IS plnil funkce státu a jak tyto funkce plnily Irák a Sýrie ve výše zmíněném období. Tato data bude autorka porovnávat pomocí komparativní metody výzkumu.

Komparace je jednou z nejvíce využívaných výzkumných metod v rámci politických věd. Metoda komparace je založena na pozorování a srovnávacím rozboru vybraných informací či dat, vymezených např. časovými, prostorovými či dalšími kritérii, na základě logických vztahů mezi proměnnými (Keman 2014: 38). Komparativní metoda nejen, že snižuje riziko přílišného zahledění do jednoho vzorku, ale hlavně její užití směřuje k formulaci hypotéz či popřípadě teorií, týkajících se vztahů mezi zkoumanými politickými fenomény. Komparativní metoda, vzhledem k tomu, že společenské vědy, včetně politologie nemají možnost využívat experiment, experiment substituuje (Říchová 2007: 68). Politoložka Blanka Říchová identifikuje základní pravidla pro komparaci následovně: „definice objektu komparace, určení cíle komparace, stanovení kritérií pro vlastní analýzu zvolených objektů a vymezení vztahu komparace k časové ose“ (Říchová 2007: 70).

Ještě před samotnou bakalářskou prací je tedy stěžejní určení kritérií komparativní metody dle Blanky Říchové. Objektem komparace bude výkon funkcí státu ze strany Islámského státu na jím ovládaném území v Iráku a v Sýrii, a ze strany Iráku a Sýrie. Cílem bude zjistit, jak úspěšně jsou tyto funkce plněny ze strany Islámského státu na jím ovládaném území v Iráku a v Sýrii, a ze strany Iráku a Sýrie. Autorka si stanovila u politického sektoru kritéria: vláda, státní a místní správa, občanství, soudnictví, u ekonomicko-energetického sektoru: státní rozpočet a jeho složky, u bezpečnostního sektoru: armáda a policie a u sociálního sektoru: školství, humanitární pomoc a zdravotnictví. Časová osa je určena na období od roku 2013 do roku 2016. Komparovány budou výsledky analýzy obsahu všech sekundárních a i primárních zdrojů.

Komparativní metoda může být diachronní, tedy vertikální, což znamená, že uvažuje v historickém kontextu, tedy, že uvažuje v historickém čase.² Politologové, ale často spíše upřednostňují tzv. synchronní komparaci. To je komparace, která preferuje paralelní studium několika systémů v jednom časovém bodě. Je pro ni typické, že vychází z analýzy zvolených prvků (politických institucí, struktur, politických systémů, prvků politické struktury apod.) v jednom, konkrétním vymezeném časovém období. Je tedy mnohem statictější než komparace diachronní, a to bývá i jejím hlavním nedostatkem. Umožňuje ale na druhé straně vymezit odlišnosti spojené s prostorovým výskytem sledovaných prvků, a je proto považována za jeden z hlavních indikátorů nerovnoměrnosti vývoje jednotlivých teritorií, oblastí, regionů. Tou obecně nejvyšší metou komparativní analýzy je taková technika komparace, která umožňuje vyvozovat závěry z kombinace poznatků dosažených komparativní analýzou synchronní a diachronní. V historii bývá označována jako komparace analogických historických situací. V politologii je však tato metoda komparace stále málo využívána (Říchová 2007: 70).

Metoda komparace může do jisté míry v této práci způsobit zkreslení, protože se nejedná o komparaci předmětu v jednom časovém bodě, nýbrž o období přibližně tří let, během něhož může dojít ke změnám v preformaci státních funkcí Iráku, Sýrie a Islámského státu na jím ovládaném území v Iráku a v Sýrii, proto je nutná jistá míra generalizace v rámci tohoto tříletého období. Autorka se tedy bude přiklánět spíše k synchronní komparaci, kdy se nebude zaměřovat ani tak na to, jak rozdílně vykonávaly Islámský stát, Irák a Sýrie funkce státu v různých časových etapách tohoto období, ale spíše bude komparovat výkon funkcí státu Irákem, Sýrií a Islámským státem za celé vybrané časové období jako celek mezi sebou.

Většina komparativních analýz je však takto časově omezena, ve většině případů se zaměřují na období několika let (případně jedno či dvě po sobě následující volební období apod.). Důvodů je nesporně více, ale za hlavní je obecně pokládán nedostatek dostupných relevantních dat. Problematické je rovněž využití dostupných statistických analýz. Data, která by bylo možné alespoň teoreticky využít, jsou většinou sbírána za jiným účelem než pro vlastní komparativní výzkum, a tudíž jsou

---

² Diachronními komparacemi se proslavili i autoři jako H. Daalder a A. Lijphart, kteří se prakticky ve stejné době věnovali přednostně studiu specifík politických systémů, tzv. malých západoevropských zemí (Říchová 2007: 70-71).

prakticky nepoužitelná pro komparaci překračující hranice jednoho státního celku (Říchová 2007: 70).

I tato bakalářská práce naráží na omezení v podobě nedostatku dostupných relevantních dat. Převážně informace vztahující se k Sýrii a popřípadě i k Iráku nejsou vždy tak obsáhlé, jak by bylo vhodné. Autorka bude v této bakalářské práci hodnotit plnění jednotlivých funkcí státu. Za tímto účelem vybrala hodnocení 1 až 5, s tím, že 1 je hodnocení nejhorší, 2 vyjadřuje podprůměrným výsledkem, 3 znamená hodnocení dobré, 4 označuje nadprůměrné hodnocení a konečně 5 označuje výborný výsledek. Autorka zároveň bude využívat poloviny celých čísel za účelem větší diferenciaci a exaktnosti. Tento způsob hodnocení autorka vybrala pro jeho přehlednost a srozumitelnost.

2. Charakteristika a historické pozadí IS

2.1 Charakteristika Islámského státu

Je faktem, že Islámský stát není až tak nepodobný dalším nestátním ozbrojeným aktérům.³ Požaduje pro sebe vliv ve své domovině, ale i celosvětově. Islámský stát nicméně požaduje světový vliv. Islámský stát chce tento svět dobýt, má nejen aspirace stát se subjektem podobný státu, ale má zároveň aspirace stát se „jediným a nejvyšším“ státem, tedy subjektem, který rozhoduje a má moc nad dalšími státy.

Je třeba zdůraznit, že cíle IS nelze zlehčovat a bagatelizovat, jak se tomu dělo doposud a v některých případech děje stále. Děs z IS je sice veliký, ale často je pokazováno na to, že demokracie a náš způsob života vyhrály myšlenkovou válku, jak uvádí ve svém nejznámějším díle Francis Fukuyama. Velká část populace západní Evropy, Spojených států amerických a dalších zemí nedokáže pochopit potencionální lákavost fundamentálního saláfistického islámu. Bojovník Islámského státu nemůže být skutečně poražen. Pokud zemře ve jménu Alláha, pak je si jistý, že odchází do nebe, a pokud bojuje ve jménu Alláha, pak si jist, že žije jediným správným způsobem a Alláh ho za to odmění, když ne v životě, pak ve smrti. Tento život je pro jistou skupinu lidí, zvláště mladých mužů, sám o sobě velmi příjemný a přitažlivý. Islámský stát si je jistý, že jeho způsob života je jediný správný a zároveň, že činní boží dílo. Svobodný sekularizovaný člověk musí činit rozhodnutí, jejichž důsledky nezná dopředu a zápasí s nejistotou. To následovníku IS nehrozí, nejistota v tomto chápání světa nemá místo. To je pro mnohé lákavé. Islámský stát své záměry zveřejnil, mimo jiné ve svém propagandistickém časopise Dabiq, mnohokrát. Velmi srozumitelně tak učinil například v patnáctém čísle Dabiqu, v článku s názvem Why we hate you & why we fight you. IS zde vyjadřuje názor na demokracii a způsob života, který vedou občané západní Evropy, Spojených států amerických, Kanady, Austrálie a případně dalších zemí s podobnou kulturou. IS zde reaguje na slova

---

³ Nestátní násilní aktéři jsou nestátní ozbrojené skupiny, které páchají organizované násilí k dosažení svých cílů. Pojem nestátní zde není nutně chápán striktně. To znamená, že tyto aktéry nefungují pouze v opozici ke státu nebo státům, ale často jsou na státu závislé. Stát (případně státy) je podporuje, nebo alespoň uznává. Mezi tyto aktéry řadíme: národní osvobozené hnutí, případně separatistické organizace, teroristické organizace, a další (Mulaj 2010: 3).

světových politiků, že jeho útoky postrádají smyslu. IS tato slova nechápe, IS dále tvrdí, že páchá násilí na nevěřících, z prostého důvodu, že jsou nevěřící a žijí v rozporu s příkazy Alláha a až na závěr zmiňuje, že mezi jeho důvody patří i vměšování se do záležitostí muslimů ze strany převážně Spojených států amerických, tento důvod, ale dle samotné IS je jen málo významný (Dabiq Break The Cross 2014: 30-33).

Vize IS nebyla v západní Evropě a částečně i v Spojených státech amerických, Austrálii, Kanadě a dalších zemích zcela pochopena, protože v tuto vizi občané výše zmíněných zemí nevěří a nechápou, jak by v ni někdo mohl věřit. Západní Evropa a nejen ona se samozřejmě nacházela a stále nachází a s největší pravděpodobností i bude nacházet v obtížné situaci, protože, i když IS zanikne, neznamená to, že zanikne činnost jeho bojovníků. Vizi IS nelze zlehčovat, protože nám nepřipadá racionální. Islámský stát se, alespoň dle našich měřítek, nikdy nechoval a nikdy nebude chovat racionálně. To, ale neznamená, že není nebezpečný, naopak, právě v tom se jeho nebezpečí skrývá. Síla IS je v tom, že Islámský stát nejen, že chce být mocný, Islámský stát cítí, že musí být mocný, nebo o to musí alespoň každý den usilovat, jen pokud vytrvá, jen potom činí boží dílo.

Islámský stát tímto svým snažením šíří chaos a strach. V tomto směru je to jeden z neúspěšnějších, pokud ne nejúspěšnější, nestátní násilný ozbrojený aktér od druhé světové války. Nesmíme, ale zapomínat, že co je nebezpečné, nejsou jen jednotliví teroristé, teroristé jsou pouze zbraně. Nebezpečná je samotná vize Islámského státu a její nakažlivost a v tom jak je tuto vizi schopen propagovat. V tomto směru je zdaleka nejúspěšnějším nestátním ozbrojeným aktérem. Jak se tedy Islámský stát stal tak úspěšným? Co stálo za jeho vznikem? Na tuto otázku se autorka v této části pokusí odpovědět.

2.2 Vznik Islámského státu a az-Zarkávi

Islámský stát za svůj vznik vděčí alespoň z části Spojeným státům americkým (Milne 2015). Saddám Husajn byl jistě problematickým vůdcem své země Iráku, ale al-Káidu ani jiné jí podobné nestátní ozbrojené aktéry nepodporoval, naopak mezi ním a al-Káidou byla nepřekonatelná zeď nedůvěry. Toto tvrzení již ani není

kontroverzní, tento fakt přiznává i sám ex-prezident Spojených států amerických Barack Obama. Během režimu Saddáma Husajna nikdy nedošlo ke skutečnému povstání založenému na islámu, jako k němu došlo v dalších zemích, jako je Alžírsko a Egypt. Husajn byl arabským nacionalistou, i když příležitostně islám a jeho symboly k upevnění svého režimu využíval. Tím, jak se ekonomická situace v té době v jeho zemi zhoršovala, se Husajn více snažil získat podporu náboženských skupin. Nicméně tyto kroky byly zjevně zvoleny z taktických důvodů. A Husajn nikdy nezměnil podstatu svého režimu a ani ideologii vládnoucí strany Baas.⁴ A al-Káidě se nikdy nepodařilo vybudovat si v této zemi základnu (Fawaz 2016: 51, 62). To se změnilo až s invazí Iráku ze strany Spojených států amerických. Zároveň by Islámský stát v té podobě, v jaké ho známe, dnes nevznikl bez jednoho muže a tímto mužem byl Abú Mus az-Zarkáví (Stern-Berger 2015: 13).

Jeho jméno zaznělo v souvislosti s jedním z plánovaných teroristických útoků v Jordánsku roku 1999. To bylo poprvé, kdy o tomto teroristovi slyšela i CIA. Tento útok byl nazývaný tzv. komplotem tisíciletí, a az-Zarkáví v něm podle všeho měl hrát pouze poradenskou roli. Nicméně odposlechy, které jej s útokem spojovaly, však bohatě stačily na to, aby mu vynesly nová obvinění a odsouzení v nepřítomnosti. Tento útok, teprve měsíce po převzetí moci králem Abdaláhem II., by pokud by byl úspěšný, měl potenciál zmrzačit ekonomiku Jordánska a oslabit nového krále, jehož reformám již tak stálo mnoho věcí v cestě⁵. Az-Zarkáví nicméně nebyl jordánských tajným službám neznámý (Warrick 2015: 90).

Az-Zarkáví se v této době nacházel v Pákistánu, kde však jeho pobyt neprobíhal dle jeho představ. Měl v úmyslu pokračovat dále do severního Kavkazu, kde se proti sobě v čerstvé válce postavili čečenští separatisté s islámisty proti Ruské federaci. Az-Zarkáví doufal, že bude mít konečně možnost bojovat proti Rusům, kterou za ozbrojeného střetu Ruské federace s Afghánistánem v osmdesátých letech neměl. Tento cíl však nevyšel,⁶ a tak měl az-Zarkáví pouze dvě možnosti. Vydat se

---

⁴ Obyvatelé Iráku sunnitského vyznání islámu a jejich pohled na islám se lišili poměrně významně od klasického saláfismu, který al-Káida představovala (Fawaz 2016: 62).

⁵ Král Abdalláh II. musel čelit odporu staré jordánské gardy, sestávající z generálů, bezpečnostních špiček země i kmenových vůdců země, kteří za vlády starého krále zastávali výhradní postavení (Warrick 2015: 90).

⁶ „Pákistánská vláda, která pomáhala v osmdesátých letech financovat afghánské rebely, byla daleko méně smířlivá, pokud šlo o potulné arabské džihádisty na sklonku milénia. Získat tedy potřebné kontakty a cestovní doklady stálo az-Zarkávího nemalé úsilí. A zatímco čekal, byla většina islamistické armády v Čečensku rozprášena při útocích ruských letadel, která v horských

zpátky do svého rodného Jordánska, nebo do Afghánistánu (Warrick 2015: 91), kde plánoval získat od al-Káidy a Usámy bin Ládina podporu. To se mu zpočátku nedařilo, al-Káida vyčkávala, zástupce al-Káidy Saif al-Adel nechal Zarkáviho sledovat a zjistil, že je až příliš konfrontační svými názory dotýkajícími se islámu, přičemž se tyto názory nebojí prosazovat (McCants 2015: 7).

Az-Zarkávi se narodil roku 1966 v Jordánsku. Az-Zarkávi měl k vysoké inteligenci daleko a ve svých osmnácti letech uměl číst jen průměrně až podprůměrně. Byl to agresivní mladík, alkoholik, který byl již v té době zapojený do různých zločinů. Nakonec byl zatčen za držení drog a sexuální napadení. Ve vězení objevil islám a po svém propuštění se vydal do Afghánistánu, aby mohl zemřít jako mudžahedín. Az-Zarkávi však do Afghánistánu přišel pozdě⁷ (Gergez 2016: 52-53). To ho nezastavilo a az-Zarkávi zůstal v zemi jako novinář, a to i přes svou špatnou znalost arabštiny, pro džihádistický časopis al-Bunyan al Marsus. A po svém návratu do Jordánska v roce 1993 se stal součástí džihádistické jordánsko-palestinské teroristické skupiny vedené Abú Mohammadem al-Makdísím. Makdísí se stal az-Zarkáviho mentorem a tento vztah trval i poté, co byli oba zatčeni a uvězněni za nezákonné přechovávání zbraní a výbušnin. Ve vězení byl az-Zarkávi později mučen, což ho jen utvrdilo v jeho radikalismu (Gergez 2016: 53-54). Nakonec si az-Zarkávi odpykal jen část svého trestu.⁸ V březnu roku 1999 vyhlásil nový král všeobecnou amnestii pro přibližně 3000 vězňů, s výjimkou těch nejhorších delikventů. Mnozí teroristé, kteří se nedopustili terorismu proti koruně, byli osvobozeni. Mimo jiné i az-Zarkávi (Weiss-Hassan 2015: 26).

---

průsmycích na čečensko-dagestánské hranici shazovala záplavy zápalných bomb“ (Warrick 2015: 91).

⁷ Rudá armáda byla poražena již v době jeho příchodu do země (Gergez 2016: 53).

⁸ Po svém nástupu do funkce se jordánský král Abdalláh II. snažil zavést politiku usmiřování s Muslimským bratrstvem, největším opozičním blokem v jordánském parlamentu (Gergez 2016: 53-54).

2.3 Az-Zarkáví a jeho vztah s al-Káidou

Nakonec Usáma bin Ládín svolil k setkání se az-Zarkávím, toto setkání však nedopadlo dobře. Usáma bin Ládín byl velmi podezíravý⁹ a az-Zarkáví se mu přičil nejen pro svou aroganci, ale i pro svou neochotu dělat kompromisy, jistou hrubost v jednání. Setkání se účastnil i Ajmán Zavahrí, takzvaný poručík Usámy bin Ládina a souhlasil s tím, že Zarkáví nebude nejlepším adeptem na člena al-Káidy.

Důvody sporů mezi az-Zarkávím a Usámou bin Ládínem byly i ideologické. Pojetí nevěřících bylo pro az-Zarkávího mnohem širší, než pro Usámu bin Ládina. Az-Zarkáví veřejně označoval za nevěřící nejen šíitské muslimy, ale i ty sunnitské muslimy, kteří se neřídili striktními salafistickými zásadami. Tyto skupiny nebyl bin Ládín nikdy ochoten označit za terč.¹⁰ Nicméně i tak došlo mezi az-Zarkávím a Usámou bin Ládínem ke „sňatku z rozumu“. Bylo to převážně proto, že az-Zarkáví disponoval kontakty, o kterých se Usáma bin Ládín domníval, že by mohly být pro al-Káidu užitečné. V roce 2000 byl az-Zarkáví pověřen vedením výcvikového tábora v Herátu, třetím největším městě v Afghánistánu na hranicích s Iránem. Jak říká bývalá analytička Nada Bakos, tábor byl vybudován díky počátečnímu vkladu al-Káidy. Az-Zarkáví se soustředil především na palestinské a jordánské rekruty, které nazýval Vojáky Levanty (Džund aš-Šám). Vojáci Levanty byli připravováni na budoucí teroristické akce v Izraeli, Palestině, Jordánsku a ostatních arabských zemích a jejich cílem byla změna režimu. Usáma bin Ládín si rychle začal uvědomovat, že az-Zarkáví by mohl být na cestě k úspěchu a v letech 2000 až 2001 opakovaně az-Zarkávího žádal o složení přísahy věrnosti tzv. baju, což byla nezbytná podmínka po plné přijetí do al-Káidy. Az-Zarkáví opakovaně odmítal (Weiss-Hassan 2015: 27-28).

Az-Zarkáví se odmítal al-Káidě podřídit, ale přesto s ní čile spolupracoval. S počátkem operace Trvalá svoboda¹¹ se az-Zarkáví připojuje k al-Káidě, aby jí pomohl bránit Kandahár. Zde se jedná o dobré využití situace, protože svou základnu v Herátu by musel opustit v každém případě, stala by se brzo cílem Američanů a

---

⁹ A to z dobrých důvodů, útoky na dvě americké ambasády v Africe, k nimž došlo přechodního roku, dostaly bin Ládina na seznam nejhledanějších osob hledaných americkou FBI (Warrick 2015: 92).

¹⁰ Pravděpodobně i z rodinných důvodů, jeho matka patřila k syrským alavitům, což byla odnož šíitské sekty (Weiss-Hassan 2015: 27-28).

¹¹ Operace Trvalá svoboda byla reakcí na útok, který se odehrál 11.9.2001 na půdě Spojených států amerických (Warrick 2015: 97).

jejich spojenců. Při jednom z velkých leteckých útoků ze strany Američanů a jejich spojenců byl az-Zarkáví těžce zraněn a Usáma bin Ládín uprchl. Az-Zarkáví se skrýval, a to převážně na severovýchodě Iráckých hor, jen několik kilometrů od iránské hranice, kde se nacházelo několik kurdevských vesniček a měst, která si vydobyla na Iráku jistou nezávislost. V některých těchto komunitách vzniklo hnutí ne nepodobné Talibánu, které bylo pro svou ideologickou spřízněnost s ním ochotné az-Zarkávího a jeho muže ukrýt. Az-Zarkáví v době své rekonvalescence vytrvale získával nové kontakty a spojence. Az-Zarkáví v této době pociťoval silnou touhu pomstít se Američanům (Warrick 2015: 97).

2.4 Az-Zarkáví a Irácká svoboda

Příležitost k této pomstě mu ale musely dát samy Spojené státy americké svou invazí do Iráku, respektive operací Irácká svoboda. Az-Zarkáví však nebyl zapojen pouze do sabotáže operace Irácká svoboda. Mezi známější útoky, které jsou mu přičítány, patřil po roce 2000 například atentát na diplomata Spojených států amerických jménem Laurence Foley. Dále byl v roce 2003 obžalován z plánování série útoků v Casablance a Istanbulu. Roku 2004 se pokusil sabotovat summit Severoatlantické aliance v Turecku. Dále byl obviněn i z organizování bombových útoků v Ammánu, které se udály v roce 2005 a stály životy 60 lidí. Jeho největší úspěch však měl započít až právě s operací Irácká svoboda (Moubayed 2015: 90). Spojené státy americké jako vedoucí síla invaze do Iráku umožnily vznik Islámského státu a to nejen samotnou invazí, ale i tím, jak k této invazi přistupovaly.¹²

Poté, co Spojené státy americké a jejich spojenci rozpustili iráckou armádu a poté, co vyšly najevo válečné zločiny, které spáchali, bylo zřejmé, že tato koalice vedená Spojenými státy americkými nebude mít úspěch. Země se rozdrobila na části. Národní identita Iráku se začala vytrácet. Pocity odporu vůči Spojeným státům americkým v zemi rostly (Gerges 2015: 68-69). To byla jedinečná chvíle pro az-

---

¹² Zvláště nerozumná byla praktická likvidace dosavadních státních institucí, vylučování těch ze státních institucí, případně z jakékoli sféry vlivu, kteří, do doby invaze, byli členy státní strany. A obsazení těchto funkcí šíity, kteří sice v zemi tvořili většinu, ale do té doby se na vládě nijak nepodíleli. Všechny tyto kroky zosťřily do nebývalé míry spory mezi sunnity a šíity a zároveň i znásobily pocity znechucení, roztrpčení a vzteku ze strany sunnitů (Gerges 2015: 68-69).

Zarkáviho a hlavně i pro al-Káidu. Az-Zarkávi začal již v roce 2002 v Iráku budovat svou síť a správně tušil, že Spojené státy americké budou usilovat o svržení Saddáma Husajna silou. Jakmile vojáci Spojených států amerických a jejich spojenců překročili hranice Iráku, az-Zarkáviho muži již na ně čekali v Bagdádu.

Na konci srpna 2002 již Zarkáviho skupina Monoteismus a Džihád útočila na jordánskou ambasádu a budovu OSN v Bagdádu, stejně jako na mešitu Imáma Alího, jednu z neposvátnějších mešit šiitů (McCants 2015: 11). Zarkávi ke svému boji se Spojenými státy americkými využíval i bývalé vojáky irácké armády, kterou Spojené státy americké tak nerozumně rozpustily. Zásoboval je zbraněmi a ti na oplátku šířili chaos (Moubayed 2015: 91). A tito vojáci rozpuštěné irácké armády Zarkávimu zároveň umožnili spáchat výše zmíněné teroristické útoky.¹³

2.5 Az-Zarkáviho vize dochází naplnění

Az-Zarkávi byl zaslepen nenávisť vůči šiitům, o kterých domníval, že se spojili s nepřáteli sunnitů, aby je zničili. Tato zaslepená nenávisť ho oddělovala od al-Káidy, která se prvotně snažila o získání co největšího počtu muslimů na svou stranu a do opozice vůči Spojeným státům americkým, a to za účelem donucení Spojených států amerických k odchodu z oblasti. Az-Zarkávi se nejprve naopak snažil o svrnutí místních vládců a o likvidaci všech šiitů. Podpora obyvatel pro něj nebyla na rozdíl od Usámy bin Ládina stěžejní. I přes tyto rozpory nakonec Az-Zarkávi se svou skupinou Monoteismus a Džihád v roce 2004 složil al-Káidě přísahu věrnosti. Usáma bin Ládín tento krok uvítal, byl vlastní vinou vězněn v exilu a nebyl schopen podnikat víc, než posílat po poslech instrukce a rady svým lidem, vzdáleným stovky kilometrů. Tím, že přibral az-Zarkáviho, si mohl vychutnat jeho úspěch a načerpat novou energii z jeho náhlé proslulosti (Warrick 2015: 2018). A tento krok učinil mimo jiné i proto, že se snažil dostat se ke zdrojům al-Káidy a jejímu zázemí. Az-Zarkávi v této době deklaroval svůj úmysl založit Islámský stát. Ze strany Usámy bin Ládina a Zavahrího se dočkal rad nabádajících k trpělivosti a k neútočení na šiity,

---

¹³ Motivem těchto sunnitských vojáků nebyl jen odpor vůči Spojeným státům americkým, ale i strach o budoucnost, s tím, jak vládu v zemi převzme šiité, kterým nebylo do té doby umožněno se na vládě podílet a to i přesto, že v zemi tvořili většinu (Moubayed 2015: 91).

případně na jiné skupiny, které Az-Zarkávi, vnímal jako kacířské.¹⁴ Az-Zarkávi však trpělivostí nevynikal. V dubnu roku 2006 se az-Zarkávi nechal slyšet, že založení Islámského státu očekává za tři měsíce. Poté, co byl az-Zarkávi Spojenými státy americkými zabit, se jeho organizace v Iráku rozhodla následovat jeho vizi a 15. října 2006 založila Islámský stát jako odnož al-Káidy. Přičemž součástí deklarace o vzniku Islámského státu byl i požadavek na přísahu věrnosti jistému neznámému Abú Umarovi al-Bagdádímu (McCants 2015: 14-15).

Az-Zarkávi a s ním i jeho organizace, odnož al-Káidy v Iráku, ztratily oblibu u irácké veřejnosti krátce před az-Zarkáviho smrtí. Az-Zarkávi měl na svých rukou krev příliš mnoha civilistů¹⁵. Byl často kritizován za své brutální metody, mimo jiné i svým bývalým mentorem Makdísím.¹⁶ Počet az-Zarkáviho nepřátel se každodenně zvyšoval. Dokonce i v provincii Anbár, kde ho tolik lidí původně vítalo, se nyní nacházeli tací, kteří nahlašovali bojovníky Islámského státu¹⁷ (Warrick 2015: 225).

Az-Zarkávi své odpůrce obviňoval ze zrady či slabosti. A jak se Usáma bin Ládín a Zavahrí obávali, centrální vedení al-Káidy bylo viněno za az-Zarkáviho excesy¹⁸ (Gerges 2016: 91). Překvapivě al-Káida za tyto excesy přiznala odpovědnost¹⁹, a toto přiznání, vzhledem ke své neobvyklosti pravděpodobně ukazovalo na to, že sama al-Káida neví, co se az-Zarkáviem. Se az-Zarkáviho smrtí však spory centrály al-Káidy s její organizací v Iráku neutichly. Krátce poté, co az-Zarkávi zemřel, jmenovala organizace zahrnující al-Káidu v Iráku az-Zarkáviho nejbližšího pomocníka Abú Umara al-Bagdádího emírem. Dalšího ze az-Zarkáviho blízkých pomocníků Abúho Hamzu al-Muhajjera jmenovala ministrem obrany. I přesto, že se oba narodili do různých zemí a byli v lecčem odlišní, si v jedné věci byli

---

¹⁴ Zavahrí si byl absolutně jist, že bez lidové podpory, a to nejen v Iráku, ale i v okolních státech, bude Islámský stát pohřben ve stínech historie. Zavahrí radil az-Zarkávi, aby přehléžl to, co az-Zarkávi vnímal jako kacířství, zvláště u těch, kteří mohou pomoci vzniku Islámského státu (McCants 2015: 12).

¹⁵ Teroristickým útokem, který vůči az-Zarkávi zasel největší odpor veřejnosti, alespoň v Jordánsku, byl nepochybně útok, který se odehrál 9.11.2005. Útok byl namířen na civilisty, z velké části ženy a děti, odehrál se ve třech hotelích v Ammánu. Za neospravedlnitelný byl označen mimo jiné i Muslimským bratrstvem. Jordánský panovník Abdalláh II. ho označil za jordánské 11. září (Warrick 2016, 244-247).

¹⁶ Makdísí varoval az-Zarkáviho před zneprátením si irácké populace a zároveň trval na tom, že sebevražedné teroristické útoky je možné použít pouze za určitých, výjimečných okolností (Gerges 2015: 91).

¹⁷ Po jednom z takových typů, byl v únoru 2005 az-Zarkávi málem dopaden (Warrick 2015, 225).

¹⁸ Mimo jiné al-Káidu považoval za odpovědnou za az-Zarkáviho excesy i Salman al-Ouda, významný radikální muslimský učenec, původem ze Saudské Arábie (Gerges 2015: 91-92).

¹⁹ Usáma bin Ládín v reakci na obvinění poslal do televize Al-Džazíra nahrávku, ve které mimo jiné tvrdí, k chybám došlo a bude učiněna snaha tyto chyby neopakovat (Gerges 2015: 92).

velmi podobní. Oba chápali svět jako rozdělený na dva tábory, na tábor pravých muslimů a na tábor nevěřících (Gerges 2015: 93). Abú Umar al-Bagdádí byl Iráčan, o jehož smrti se ví mnohem více, než o jeho životě. Jeho skutečné jméno bylo pravděpodobně Muhammad al-Askaria a byl vůdcem Islámského státu až do své smrti, tedy do 18. dubna 2010, kdy byl zabit v rámci společné vojenské operace Iráku a Spojených států amerických.²⁰

2.6 Nový vůdce – nový řád

Novým vůdcem Islámského státu byl Poradním výborem mudžáhidů Islámského státu dosazen Abú Bakr al-Bagdádí (Weiss-Hassan 2015: 130-131). Al-Bagdádí byl vybrán, protože si byl blízký s dosavadním emírem Abú Umarem al-Bagdádím, ale i díky svému věku. Byl o generaci mladší než jiní kandidáti na funkci emíra a byl pokládán za člověka s vyšší houževnatostí, kterou měl vyvést Islámský stát z nečinnosti, jakmile jednou Spojené státy americké opustí Irák (Weiss-Hassan 2015: 135). Al-Bagdádí se narodil v roce 1971 a stal se islámským vzdělavcem. Al-Bagdádí se později přidal k saláfistické skupině Muhammada Hardana, který byl jedním z vůdců Muslimského bratrstva a ještě později vstoupil do Armády mudžahedínů, sunnitské militantní skupiny (Weiss-Hassan 2015: 132).

Al-Bagdádí si v roce 2003 založil vlastní islamistickou frakci, Armádu lidu sunnitského společenství. Krátce poté nastoupil do vězení.²¹ Odtud ho brzy na to zase propustili. Byl opětovně zatčen 31. ledna 2004²² a 6. dubna téhož roku byl opět propuštěn. Al-Bagdádí svůj pobyt v nechvalně proslulém vězení Bucca dokázal velmi dobře využít. Al-Bagdádí se díky svému doktorátu dokázal prezentovat jako někdo, kdo umí řešit spory dle islámského práva a byl správou vězení, alespoň zpočátku, jako takový využíván. Za těchto podmínek mu bylo dovoleno, aby se mohl

---

²⁰ Nebyla to ojedinělá chyba, které se Islámský stát dopustil, v této době docházelo k velmi špatným taktickým rozhodnutím. O život díky tomu přišlo 80 % vůdců Islámského státu (Weiss-Hasan 2015: 130-131)

²¹ Tuto věznicí Camp Bucca také někteří považují za „univerzitu svého druhu“ (Weiss-Hassan 2015: 133).

²² Al-Bagdádí byl na návštěvě u muže jménem Nu'mán Nasáif a společně s ním byli zatčeni příslušníci amerických vojenských zpravodajských služeb. Skutečným cílem byl ale v tomto případě Nu'mán Nasáif (Weiss-Hassan 2015: 133).

pohybovat po různých blocích vězení Bucca zdánlivě proto, aby mohl řešit konflikty. Al-Bagdádí však této schovávavosti využil k získávání dalších pěšáků. Než mu vypršel trest, začal ve vězení vytvářet problémy za použití politiky „rozděl a panuj“, aby získal to, co chtěl (Weiss-Hassan 2015: 133).

Po svém propuštění se stal ještě extrémističtější, než byl před svou internací. V roce 2007 se připojil k Poradnímu výboru mudžáhidů, který zřídil az-Zarkáví, aby posílil národnostní stránku povstání. Al-Bagdádí nebyl ochoten pracovat s ideologicky odlišnými povstaleckými skupinami.²³ Al-Bagdádí byl vždy velmi konzistentní v názorech na spolubojovníky ze sunnitských militantních skupin, které nebyly součástí jeho organizace. Tvrdil, že boj proti nim má větší prioritu než boj proti Američanům. Al-Bagdádí trval na potřebě bratrovražedné války²⁴ mezi sunnity, a tento postoj zůstal charakteristickým znakem jeho vůdcovství Islámského státu.

Mimo jiné docházelo i do jisté míry k irakizaci Islámského státu. Na vyšší posty se dostávalo více a více bývalých členů strany Baas. Al-Bagdádí sice sám rozhodně nebyl členem této strany, ale využíval své kontakty,²⁵ jak bylo v té době v Iráku běžné a nebál se využít odpor a zahořklost členů strany Baas vůči Spojeným státům americkým, jejich spojencům a nové šíitské vládě. I přes tuto spolupráci je ale zřejmé, že al-Bagdádí byl přesvědčeným saláfistou, který byl odhodlán Islámský stát rozšířit za každou cenu. A jeho houževnatost opravdu splnila účel (Gerges 2015: 99). V době, kdy v květnu 2010 nahradil Abú Bakr al-Bagdádí Abúho Umara al-Bagdádího, nebyl Islámský stát v nejlepším postavení.²⁶

V Iráku musel čelit šíitské vládě a šiitům obecně a zároveň i sunnitům, kteří nesouhlasili s vizí Islámského státu. Již od roku 2003 se vztahy mezi al-Káidou v Iráku, předchůdcem Islámského státu, a sunnitskými kmeny zhoršovaly. Sunnitě

---

²³ Al-Bagdádí prohlásil Muslimské bratrstvo za odpadlíky a agenty bývalého amerického velvyslance v Iráku krátce poté, co opustil jejich řady. Rovněž jakmile opustil řady Armády mudžáhidů, zapojil se do akcí namířených proti nim (Weiss-Hassan 2015: 134).

²⁴ Fítna

²⁵ Al-Bagdádí pro své přijetí na univerzitu potřeboval souhlas politické strany Baas a také ho získal. Pro je zřejmé, že již v té době al-Bagdádí kontakty mezi členy této strany měl (Weiss-Hassan 2015: 136-137).

²⁶ Úpadek začal už krátce po az-Zarkávího smrti, i když to nejprve podle počtu mrtvých tak nemuselo vypadat. Ještě zpočátku se počet masakrů zvýšil. Pro Spojené státy americké to bylo jedno z nejhorších období války, bylo zabito 904 amerických vojáků. Sunnitské kmeny unavené násilím, ale záhy společně utvořily milice, které si říkaly Synové Iráku a společně vyháněly a zabíjely džihádisty ze svých vesnic (Warrick 2015: 299).

nevěděli, na čí stranu se přiklonit. Spojené státy americké je už jednou zradily,²⁷ šíitskou vládu trpět nechtěli, ale krutost az-Zarkáviho překonávala všechna očekávání. To se ale od roku 2006 začalo pomalu změnit. Islámský stát se snažil vyvarovat svých dřívějších chyb a měnil chování vůči sunnitským kmenům. Jak si Islámský stát znovu snažil získat sunnitskou komunitu, často se spojoval i s místními sunnitskými ozbrojenými skupinami. Velkou pomocí pro Islámský stát bylo ale chování Spojených států amerických, jejich spojenců a hlavně i šíitské vlády. Jedním z těch, kdo byl nejvíce zodpovědný za posílení postavení Islámského státu, byl premiér Iráku Nuri al-Malaki. Jeho kroky, diskriminující sunnity a vyvolávající stále větší chudobu, nezaměstnanost a celkový hospodářský úpadek, zpočátku vyvolaly pouze relativně nenásilné protesty,²⁸ to se ale časem změnilo. Malakiho reakce také rozhodně nepostrádala násilí a k Islámskému státu se přiklánělo stále více sunnitů, kteří zpočátku nesdíleli jeho ideologii.

2.7 IS, Sýrie a rozchod s al-Káidou

Dalším faktorem, který pomohl vzestupu Islámského státu, byly protivládni protesty a později občanská válka v Sýrii. Chaos v Sýrii vytvořil cestu Islámskému státu k více bojovníkům a územím (Gerges 2015: 119-120).

Na podzim roku 2011 volal jordánský král Abdalláh II. svému syrskému sousedovi Bašáru Asadovi, aby ho varoval. Doufal, že veskrze blízké vztahy, které jejich rodiny spojují,²⁹ by mu mohly umožnit, aby ho Asad vyslyšel. Nestalo se tomu tak. Král Abdalláh toto varování neposkytl zcela nezištně. Jak správně tušil, zhroucení Sýrie jen zhorší bezpečnostní situaci na celém Blízkém východě (Warrick 2015: 291-292). Nejhuře na tom ale samozřejmě měla být sama Sýrie. A toho využil Islámský stát. Dne 24. ledna 2012 zveřejnila do té doby neznámá skupina syrských

---

²⁷ Poté, co Saddám Husajn zaútočil na Kuvajt, vyzval prezident Spojených států amerických George Bush starší Iráčany k Husajnovu svržení. Ale jakmile povstání začalo, slíbená podpora ze strany Bushe nedorazila a Husajn povstání rozdrtil (Gerges 2015: 99).

²⁸ Nejrozsáhlejší protivládni protesty se odehrály 25. února 2011 a týden poté. V reakci na tyto protesty byl nucen rezignovat mimo jiné starosta Bagdádu a několik guvernérů. Celkem bylo při těchto protestech ozbrojenými složkami zabito 29 demonstrujících a více než 300 bylo zadrženo (Gerges 2015: 121).

²⁹ Sice si osobně nebyli nijak blízcí, nicméně bylo zde mnohé, co je spojovalo. Jejich děti se spřátelily při hraní videoher během rodinných návštěv (Warrick 2015: 291).

vzbouřenců krátké video, v němž potvrzovala to, co si už západní rozvědky myslely dávno: syrská pobočka al-Káidy definitivně zahájila provoz (Warrick 2015: 323). Již v létě roku 2011 využil al-Bagdádí chaosu v této zemi a vyslal Muhammada Džuláního do Sýrie, aby zde založil džihádistickou teroristickou skupinu. Spojení Islámského státu s touto džihádistickou skupinou, nazývanou se Fronta an-Nusrá, bylo zpočátku záměrně zamlčováno, aby se nenarušilo možné spojení s dalšími ozbrojenými skupinami, které by mohly spojení a Islámským státem a al-Káida odmítat³⁰ (Atwan, 2015: 122-123).

Fronta an-Nusrá se poměrně rychle proslavila, vedla si velice dobře v bojích proti Asadovi a zároveň se jí i podařilo ovládat, a to relativně efektivně, část populace. Dokonce dosáhla v Sýrii, a nejen v ní, spolu se svým vůdcem Muhammadem Džuláním popularity (Gerges 2015: 180-183). Tato popularita začala ohrožovat pozici samotného al-Bagdádího, který se rozhodl zakročit. V nahrávce z dubna roku 2013 al-Bagdádí odhalil vztah mezi Islámským státem a Frontou an-Nusrá. Prohlásil, že Fronta an-Nusrá je součástí Islámského státu a jejím cílem bylo založení Islámského státu v Sýrii. Zároveň prohlásil, že veškeré džihádistické organizace v Sýrii musí Islámskému státu přísahat věrnost nebo budou považovány za nepřátelské organizace. Toto prohlášení přímo ohrožovalo postavení vůdce Fronty an-Nusrá Muhammada Džuláního, který zareagoval následovně.

Džulání oznámil, že se o tomto prohlášení al-Bagdádího dozvěděl pouze z médií a jemu ani jeho skupině nebyla zpráva Islámským státem předána, či případně konzultována. Zároveň se pokusil uklidnit své spojence v Sýrii prohlášením, že priority či politika jeho skupiny se nezmění. A Fronta an-Nusrá zůstane zaměřená na svržení Asadova režimu (Gerges 2015: 188). Vlajka Fronta an-Nusrá zůstává a na tom se nic nemění. Džulání poté apeloval na vůdce al-Káidy Zavahrího, aby tento spor urovnal.

Devátého června roku 2013 zveřejnil Zavahrí otevřený dopis, v němž nařizoval ukončení sjednocovacího procesu a také káral al-Bagdádího, že se o podobnou věc pokusil, aniž by ji s ním nejprve probral. Prohlásil, že al-Bagdádí bude podmíněčným vůdcem Islámského státu na rok. Po dvanácti měsících se Zavahrí buďto rozhodne, že mu dovolí dále tuto funkci vykonávat nebo bude jmenován nový

---

³⁰ Naprostá většina těchto skupin měla náboženský, islámský charakter. Je možné jmenovat například Harakat Ahrar aš-Šám, (Atwan, 2015, 122-123).

emír. A aby se ujistil, že mezi oběma skupinami nedojde k rozhoření žádných bojů, vyslal osobního emisara, staršího politického zástupce al-Káida jménem Abú Chalid Surí, aby v Sýrii dělal prostředníka při dalších případných sporech³¹ (Warrick 2015: 342-343). Džulání projevil vůči al-Káidě loajalitu a slíbil jí poslušnost (Atwan 2015: 124). Celkově se jednalo o překvapivě veřejný spor mezi větvemi sítě al-Káidy. Al-Bagdádí si s příkazem al-Káidy poradil totožně, jako to kdysi udělal Zarkáví, ignoroval ho. Vydal prohlášení, že následuje příkazy pouze autority Alláha a nemůže uposlechnout příkazů Zavahrího, protože ty jsou s nimi v rozporu. V průběhu roku 2013 se skupinky bojovníků Islámského státu rozptýlily téměř do celé Sýrie, od východní pouště, kde panovalo bezvládí, k obydleným cestám podél tureckých a jordánských hranic a až k předměstím Damašku (Warrick 2015: 342-343).

Zavahrí se krátce poté snažil al-Bagdádího udržet pod kontrolou, ale nepodařilo se. Na Zavahrího žádost, aby se Islámský stát stáhl ze Sýrie, odpověděl al-Bagdádí tak, že neuznává hranice, které byly stanoveny nevěřícími, v takzvané Sykes-Picot dohodě z roku 1916. Islámský stát se dále snažil získat, co nejvíce území, zatímco Fronta an-Nusrá se dále snažila o svržení Asadova režimu (Atwan, 2015: 123-124). Al-Bagdádí zároveň zahájil organizační generálku, setkal se s regionálními guvernéry, poradci v záležitostech šarií a vojenskými veliteli, aby dohlíželi nad místními operacemi na území, které Islámský stát dobyl v Iráku a Sýrii. Názorový střet Islámského státu s Frontou an-Nusrá se ještě více rozostřil, dokonce natolik, že Abú Chalid Surí, který setrval v Sýrii v naději, že se mu spory podaří urovnat, byl zavražděn.

K odpovědnosti za útok se sice nikdo nepřihlásil, ovšem al-Káida poté odmítla mít dále cokoli společného s Islámským státem. Bylo to poprvé, co své stoupence nenabádala pouze k tomu, aby se něčeho nezúčastňovali, ale vyloženě je vybízela k aktivnímu odporu vůči aktivitám Islámského státu. V té době na tom však již nezáleželo. Al-Bagdádí nyní kontroloval nejlépe vyzbrojené a nejzkušenější bojovníky celé syrské opozice. Islámský stát se stával více a více organizovaným, do určité míry zde prosazoval vlastní správu, vybavenou sadou regulí pro získávání různých povolení, zřídil speciální oddělení zabývající se sociálními médii, logistikou, financemi, výcvikem, nábohem a dokonce i řízením kandidátů na sebevražedné mise

---

³¹ Zavahrí dále důsledně varuje před rozepřemi a rozvracením mudžahedínského snažení. A naopak nabádal k nalezení harmonie a jednoty (Warrick 2015, 342).

(Warrick 2015: 344-345). Islámský stát působil stále více jako organizace s jasnými cíli a zároveň jako organizace, která se nebojí těchto cílů dosáhnout všemi možnými dostupnými prostředky.

2.8 IS - s rostoucím vlivem roste strach

Přesto Islámský stát nebudil nějakou dobu ve Spojených státech amerických obavy. Ještě v lednu roku 2014 se prezident Spojených států amerických Obama vyjádřil o Islámském státu jako o málo vlivné organizaci, která brzy zase spadne na okraj zájmu. Islámský stát tento názor však vyvrátil, v květnu téhož roku, tedy roku 2014 započal ve velkém svou mediální kampaň. Zaplavoval internet videi a fotografiemi svých děsivých činů, mezi něž patřily i známé popravy, a to jak příslušníků opozice, tak těch, co odmítali přísahat al-Bagdádímu věrnost.³² Tato propagační videa měla vyděsit případnou opozici Islámského státu.³³ Islámský stát, tím, že vyděsil opoziční vojáky, mnoho získal, a to takřka bezbolestně, mimo jiné i ropné pole nedaleko Mosulu, ale i ropnou rafinérii v Bajdži.

Dokonce se Islámskému státu podařilo získat továrnu chemických zbraní necelých 100 kilometrů na sever od Bagdádu, stejně jako strategicky dobře umístěné město Tal Afar a mnoho dalších měst. S rostoucím úspěchem Islámského státu se rozšiřovaly stále více řady jeho bojovníků, a to jak z dalších na místě přítomných islamistických organizací, tak ze zahraničí. Spojené státy americké si začaly uvědomovat, že Islámský stát je větší hrozbou, než se původně domnívaly, ale i přesto byl jejich odhad, co se týče možností a síly Islámského státu, zoufale nepřesný³⁴ (Atwan, 2015: 127-129).

Prvního července roku 2014 se Islámský stát opět rozhodl na sebe upoutat pozornost a přes internet rozšířil audio nahrávku, ve které mluvčí Islámského státu Abú Muhammad al-Adnani tvrdí, že Islámský stát již sahá od Dijála v Iráku až

---

³² V Mosulu bylo například popraveno Islámským státem třináct imámů, kteří se odmítli podřídit al-Bagdádímu stejně tak byli Islámským státem popravováni vojáci irácké armády (Atwan, 2015: 127).

³³ Když začátkem června roku 2014 vstoupilo asi 500 bojovníků Islámského státu, byli sami překvapení reakcí irácké armády. Vojáci zahazovali zbraně, uniformy a utíkali pryč. Tato zkušenost se opakovala i v okolních menších městech (Atwan, 2015: 125-126).

³⁴ Spojené státy americké v této době, tedy v červnu roku 2014, odhadovaly počet vojáků Islámského státu na mezi 7000 až 10 000 (Atwan, 2015: 127).

k Aleppu v Sýrii. Prohlásil, že v Islámském státu se znovu navrátil chalífát. A proto, jak prohlásil, je každý muslim povinen Islámský stát podporovat a být poslušen al-Bagdádímu. Dále prohlásil, že Islámský stát roste každým dnem. Nečekaně velké úspěchy Islámského státu na válečném poli v následujícím měsíci jen podtrhovala jeho slova.³⁵ Toho vše Islámský stát dosáhl za pomoci extrémního násilí. Islámský stát se zároveň pomocí takového extrémního násilí snažil na území, které ovládal dosáhnout vytlačení či likvidace těch obyvatel, které nepovažoval za pravé muslimy. To znamená křesťany, jezidy, šíity a mnohé další. Zároveň likvidoval památky, které považoval za nemuslimské a tudíž nehodné existence.³⁶ Ještě před jejich srovnání se zemí, však bojovníci Islámského státu často tyto kulturní památky vyrabovali, aby mohli zpeněžit, co jen bylo možné. Snaha Islámského státu o výše zmíněnou ideologickou očistu vedla Spojené státy americké a jejich spojence k naději, že se tím ještě zhorší vztahy mezi jednotlivými džihádistickými skupinami, a tak se vzájemně zničí. Tento výsledek se ale nedostavil, v srpnu roku 2014 bylo poprvé zaznamenáno, že Islámský stát a Fronta an-Nusrá spolupracují (Atwan, 2015: 127-129). V listopadu téhož roku se Islámský stát, Fronta an-Nusrá a al-Káida rozhodly spolupracovat na likvidaci kurdských ozbrojených sil a případně dalších ozbrojených skupin, které by pro ně mohly představovat hrozbu. A to přesto, že al-Káida prohlášení Islámského státu o tom, že je dlouho očekávaným kalifátem, jednoznačně odmítla.³⁷ Naopak, vůdce al-Káidy naznačil, že kalifát již existuje a jeho hlavou je Muhammad Umar, hlava Talibánu v Afganistánu (McCants 2015: 127-130).

Nicméně vliv al-Káidy od smrti bin Ládina zeslábl, a je třeba poznamenat, že ani za jeho života nebyl al-Bagdádí z velké části pod jeho kontrolou,³⁸ i když se to samotná al-Káida snažila utajit. Po smrti bin Ládina začal Islámský stát al-Káidu stále více zastiňovat (Gerges 2016: 239-241). A vliv al-Káidy dále klesal, s tím, jak jí ubývalo bojovníků a financí. Zavahrí zároveň nebyl zdaleka takovým vůdcem jako bin Ládin. Zavahrí stejně jako Islámský stát věděl, že je al-Káida a její vedení v defenzivě, zatímco věhlas a moc Islámského státu roste.

---

³⁵ Islámský stát získal největší ropná pole v Sýrii a zásoby plynu blízko Homsu (Atwan 2015: 127).

³⁶ Vojáci Islámského státu takto například zničili mešitu a hrobku proroka Jonáše v Mosulu. Tato místa byla posvátná nejen pro šíitské muslimy, ale i pro židovské obyvatelstvo (Atwan 2015: 127).

³⁷ Hlava al-Káidy Zavahrí prohlásil, že chalífát musí být založen na spravedlnosti a shodě a nikoli na nedodržování dohod, rozdělování věřících a útlaku (McCants 2015: 129).

³⁸ Zavahrí se například nechal časem, s tím, jak se prohlubovaly spory mezi al-Káida a Islámským státem, slyšet, že al-Bagdádí byl pro al-Káidu pouze dočasná volba, učiněná z důvodu bezpečnosti a nebyl míněn jako stálý vůdce Islámského státu (Gerges 2016: 240).

V roce 2015 Islámský stát obrátil více svou pozornost k boji se Spojenými státy americkými, jejich spojenci a dokonce i k Rusku, jako spojenci šíitů. Třináctého listopadu roku 2015 zaútočil pomocí sebevražedných atentátníků Islámský stát na civilní obyvatelstvo Francie. Tento útok zapříčinil smrt stovek Francouzů, mužů, žen a dětí. Na konci října roku 2015 Islámský stát s největší pravděpodobností umístil bombu na palubu ruského letadla v Sinaji a zabil tak 221 lidí. Islámský stát samozřejmě útočí svými bojovníky po celém světě.³⁹ Nicméně přesto je třeba zdůraznit, že vliv Islámského státu po úspěšně provedených útocích v Evropě mnohonásobně vzrostl spolu se strachem, který z Islámského státu Spojené státy americké a státy v Evropě měly (Gerges 2016: 280). A Islámský stát toho uměl dobře využít, na internetu se objevovala nová videa vyhrožující těmi nejhoršími útoky na Spojené státy americké a Evropu. Stále více sunnitských muslimů nacházející se na území států Iráku a Sýrie, ale i mimo ně, věřilo, že Spojené státy americké a jejich spojenci organizovali útoky zaměřující se na všechny sunnitské muslimy a nejen na Islámský stát. Tento pohled Islámský stát samozřejmě posiluje, jak je jen možné.⁴⁰ Islámský stát lákal především mladé sunnitské muslimy, které přitahovala jasná a přehledná, tedy krajně zjednodušující rétorika, kterou Islámský stát propagoval, na rozdíl od rétoriky al-Káidy, která byla poněkud komplexnější.

Islámský stát byl sebevědomý, mladý, radikální a odmítal dělat kompromisy, což také bylo pro mladé muslimy přitažlivé. Islámský stát posuzuje Zavahrího flexibilitu a ochotu ke kompromisům jako slabost. IS se naopak prezentuje jako rozhodná síla, která ví, co je islám a ztrestá všechny nepřátele islámu, ať již jsou blízko či daleko.

Zavahrí na tuto rétoriku reagoval počátkem roku 2016 zveřejněním své audionahrávky, ve které tvrdí, že al-Bagdádí mu přísahal ještě po smrti bin Ládina věrnost a tuto přísahu porušil. A tím se snažil zdiskreditovat al-Bagdádího morální kredibilitu (Gerges 2016: 280). A zároveň doufal, že Islámský stát bude poražen zvnějšku a k tomu se pravděpodobně v dnešní době schyluje. Islámský stát je slabší každým dnem a území, které před pár lety dobyl, zase ztrácí. Počátek konce Islámského státu začal už v druhé polovině roku 2015. Ztratil města jako Kobani a

---

³⁹ Mimo jiné 12. listopadu roku 2015 zaútočil na jižní předměstí Bejrútu, tento útok si vyžádal 43 mrtvých a více než 200 zraněných (Gerges 2016: 280).

⁴⁰ V audio nahrávce zveřejněné na internetu roku 2015 al-Bagdádí tvrdí, že brzy, i když tvrdí opak, budou Spojené státy americké a jejich spojenci útočit na všechny muslimy, ať už jsou kdekoli (Gerges 2016: 280).

klíčová města na syrsko-turecké hranici, což ohrožuje volný pohyb Islámského státu přes tuto hranici. Tyto ztráty měly i psychologický efekt a narušily auru neporazitelnosti Islámského státu. Al-Bagdádímu se mimo jiné i díky svým úspěšným útokům⁴¹ po celém světě podařilo sjednotit svět proti sobě (Gerges 2016, 257-258).

---

⁴¹ Mezi nejznámější útoky Islámského státu, které byly spáchány mimo území Iráku a Sýrie, patří například: útok ve Spojených státech amerických v San Bernardinu, který se odehrál v prosinci roku 2015, v dubnu roku 2016 Islámský stát zaútočil v Istanbulu a v Bruselu, v červnu roku 2016 se odehrál pod taktovkou IS další útok v Orlandu ve Spojených státech amerických. V červenci roku 2016 Islámský stát vykonal další útok v Nice, ve Francii. Dále například i útok v Berlíně v prosinci roku 2016. Tento výčet je pouze velmi stručný, útoků bylo za poslední roky ze strany Islámského státu na území věch států včetně Iráku a Sýrie spácháno více než 70 (CNN 2016).

3. Naplňuje Irák, Sýrie a IS definici státu dle Montevidejské úmluvy?

Naplňuje tedy Islámský stát definici státu, jak je definován v Montevidejské úmluvě z roku 1933? Islámskému státu se ve sledovaném období podařilo dobýt a ovládat území a na něm i obyvatelstvo. A nic na tom nemění, že značnou část tohoto území začal spolu s obyvatelstvem ztrácet již v roce 2015 a tento trend pokračoval i v roce 2016 a 2017. Islámský stát zároveň na tomto území a tomuto obyvatelstvu vládl a disponoval jasnou autoritou. Měl svůj vlastní systém státní a místní správy. V jeho čele stál Abú Bakr al-Bagdádí, který disponoval velkou kontrolou nad územím, které se mu podařilo v Sýrii a v Iráku dobýt. Islámský stát úspěšně vybíral daně a prodával ropu a obratem poskytoval na svém území mnohé služby. Úředníci Islámského státu jsou poměrně nezkorumpovaní, pokud totiž Islámský stát zjistí o určitém úředníkovi, že je zkorumpovaný, pak je trest ze strany Islámského státu nevyhnutelný. Vláda Islámského státu je založena na saláfistickém výkladu islámu, a proto je tak efektivní. Většina úředníků Islámského státu totiž chápe tuto vládu jako vládu Alláha a zprotivit se jí by znamenalo neposlušnost vůči Alláhovi (Revkin 2016, 12).

Zároveň IS vstupuje do mezinárodních vztahů, i když negativně. IS nemá zájem vstupovat do těchto vztahů konstruktivně a v rámci své ideologie ani nemůže. IS totiž neuznává žádné další státy ani mezinárodní společenství. Státy a mezinárodní společenství se vůči Islámskému státu staví negativně, z pochopitelných důvodů. Dlouhodobým cílem Islámského státu totiž je jak státy, tak mezinárodní společenství zničit. Samozřejmě je Islámský stát často kritizován za své porušování lidských práv, ke kterému opravdu dochází ze strany Islámského státu často a způsob, jakým IS lidská práva porušuje, je mimořádně odpudivý. Jakkoli toto jednání IS vzbuzuje oprávněný odpor a strach běžných občanů. Je to spíše sama podstata Islámského státu, která děsí státy celého světa a mezinárodní společenství. Islámský stát není stát a vlastně celý koncept státu neuznává. Pokud by jeho model chování uspěl, byla by to hrozba pro celé mezinárodní společenství. Proto má Islámský stát tolik nepřátel mezi státy a žádného spojence. Islámský stát, jak je již výše v textu zmíněno, státy neuznává. Je to proto, že samotná existence světských a sekularizovaných vlád je v rozporu s příkazy Alláha. Do mezinárodních vztahů samozřejmě Islámský stát

vstupuje, i když negativně, a to přesto, že do těchto vztahů vstupovat nechce. Jedním příkladem, jak IS vstupuje negativně do mezinárodních vztahů, je právě jeho ostentativní porušování lidských práv.

IS nikdy nad územím, které dobyl v Iráku a v Sýrii neměl absolutní kontrolu. Ale měly tuto kontrolu Sýrie nebo Irák? A naplňovaly snad Sýrie nebo Irák tyto znaky lépe?

Sýrie byla a stále je rozpadajícím se nebo dokonce rozpadlým státem, který ztrácel území a hlavně i obyvatelstvo, stejně jako jakékoli iluze o opravdové vládě s opravdovou autoritou. Bašár Háfiz al-Asad po svém nástupu k moci v roce 2000 nepůsobil jako přesvědčivý vůdce a pravděpodobně nikdo nečekal, že by mohl ustát takovou událost, jakou bylo „arabské jaro“⁴² v Sýrii. Asad se nicméně v čele Sýrie udržel. To, do jaké míry v Sýrii vládne, je však otázkou. Asadova faktická kontrola nad územím a populací Sýrie byla a stále je na velmi nízké úrovni. Korupce byla a je všudypřítomná a úředníci Asadovy Sýrie běžně využívali a využívají své úřady spíše jako soukromé společnosti k vlastnímu obohacení. Asad neudržel vládu v Sýrii funkční, ale zároveň na to neměl ani finanční možnosti. Možnosti získávání příjmů do státního rozpočtu Sýrie jsou, vzhledem k nízké schopnosti vybírat daně či jiné poplatky a vzhledem k jen částečné kontrole nad svými nerostnými surovinami, hlavně ropou, omezené. Asadova Sýrie přišla ve sledovaném období o velké množství obyvatelstva, ale i o území, tento trend se jí nicméně podařilo částečně zvrátit již v roce 2015 a dále v roce 2016 (Engel 2016).

To se jí podařilo hlavně díky jejím zahraničním spojencům, mezi nimiž nejdůležitější roli hraje Ruská federace⁴³ a Irán. Bez nich by Asad již s největší pravděpodobností několik let nebyl u moci. Irán poskytuje Asadovi jak personální, tak materiální, ale i finanční podporu. Irán Asada podporuje, protože šíitské muslimy u moci potřebuje, ale zároveň i proto, že mu Asad umožňuje dál podporovat Hizballáh, který by v případě potřeby mohl ohrozit Izrael (Behravesch 2017). I Ruská federace má v Sýrii své zájmy. Asad jí umožnil zřídit zásobovací stanici v přístavu

---

⁴² Řada protivládních povstání, která započala v roce 2010 v zemích Blízkého východu a v zemích severní Afriky (BBC News 2013).

⁴³ Počátek blízkých vztahů mezi Sýrií a Ruskou federací sahá hluboko do minulosti. Již v době, kdy se Sýrie osamostatnila, navázala spojení s východním blokem. Jako mladík se Háfiz al-Asad, otec Bašára Háfiz al-Asada, naučil pilotovat bojová letadla právě v Sovětském Svazu. Poté, co převzal moc v Sýrii v roce 1970, požádal Sovětský Svaz o pomoc, hlavně v podobě zbraní, ta mu byla poskytnuta. Dnes je Ruská federace největším dodavatelem zbraní do Sýrie (The Economist 2015a).

Tartus, která je v současné době jedinou ruskou námořní základnou v oblasti Blízkého východu. Tato základna je pro Ruskou federaci a její zájmy v této oblasti, ale nejen v ní, stěžejní (The Economist 2015a). Naopak Spojené státy americké Asadův režim kritizovaly a stále kritizují, a to alespoň oficiálně, proto, že Asad často útočí na civilisty a používá zakázané metody boje, například nervový plyn. To ale samozřejmě není jediný a pravděpodobně ani nejdůležitější důvod. Spojené státy by rozhodně uvítaly omezení vlivu Ruské federace v této oblasti a zhoršení pozice Iránu. Přes tuto krajní nelibost, kterou Spojené státy americké chovají vůči Asadovu režimu, je ale v nepravděpodobné, že by Spojené státy americké byly ochotny vyslat do Sýrie své pozemní jednotky, stejně tak je krajně nepravděpodobné, že by k tomuto kroku byla ochotná Ruská federace.

Asad se podporu Ruské federace, stejně jako podporu Iránu, snažil a stále snaží za každou cenu udržet, přičemž je zjevné, že se všichni aktéři potřebují navzájem. Asadova Sýrie tedy naplňovala ve sledovaném období a stále naplňuje poslední znak definice Montevidejské úmluvy z roku 1933, ale za cenu vypětí svých posledních sil. Sýrie se ve sledovaném období nacházela a stále nachází v jakémsi limbu, ze kterého bude jen velmi těžké se vymanit.

Irák se ve sledovaném období nacházel v lepším stavu než Sýrie. To, ale nevypovídá mnoho. Irák v autorkou sledovaném období ztrácel obyvatelstvo stejně jako území. Jeho vláda byla jen málo funkční a jeho autorita jen málo působivá. Příčinou byl částečně chaos, který svým příchodem způsobily Spojené státy americké a který dovedně využil Islámský stát, sektářství, které do velké míry také podpořili svým příchodem opět Spojené státy americké a jejich spojenci. Po příchodu Spojených států amerických a jejich spojenců do Iráku v roce 2003 vládli Iráku šíité, kteří v zemi tvoří většinu. Do jejich příchodu byl stát sice z velké části sekularizovaný a státní ideologie závisela především na arabském nacionalismu, ale přesto bylo zjevné, že sunnitský islám byl upřednostňován a sunnité byli zaměstnáni v řadě státních funkcí. Vláda šiitů vypadala zpočátku nadějně, to se ale rychle změnilo. Zdaleka ne všechny etnické a náboženské skupiny byly s vývojem po roce 2003 ztotožněny, odpor sunnitů a irácké armády, popřípadě dalších bezpečnostních složek, byl ale největší a realizoval se v podobě bombových útoků, často spáchaných na civilistech. Na to zvláště s rokem 2006 zareagovaly šiitské militantní skupiny násilím na sunnitských civilistech. Parlamentní volby konané v lednu roku 2005 byly provázené nízkou účastí a jednoznačným vítězstvím šiitů a situaci rozhodně uklidnit

nepomohly. Šiitská vláda premiéra Nuri al-Malakiho selhala a klid do Iráku se jí přinést nepodařilo, naopak odpor sunnitů byl velmi silný, formoval se do budoucího Islámského státu. Po volbách v roce 2014 získal vládu premiér Hajdar Abádí, namísto premiéra Nuri al-Malakiho, a jeho vláda, ve které byli zastoupeni mimo jiné i sunitští muslimové a Kurdové (BBC News 2015).

Velkým problémem pro Irák je i korupce. Irák vstupuje do mezinárodních vztahů. Na vstup Iráku do mezinárodních vztahů mělo velký vliv právě výše zmíněné sektářství. V Iráku byla po roce 2003 převzata moc z rukou sunnitských muslimů právě šiitskými muslimy, kteří v zemi tvoří většinu. To se odrazilo například i v narůstajícím přátelství mezi Irákem a Iránem. Představitelé Iránu potvrdili, že obchod mezi Iránem a Irákem je desetkrát větší, než tomu bylo v roce 2003 a dále roste. V roce 2011 podepsal Irák, Sýrie a Irán dohodu, ve které všechny tři země souhlasily s ropovodem, který by začínal v Iránu a vedl přes území Iráku do Sýrie a dále by pokračoval až do středomoří. Představitelé Iráku vyjádřili podporu pro mírový jaderný program Iránu, za předpokladu, že nebude využit k získání zbraní. Irák zároveň Irán vyzval k dodržování Smlouvy o nešíření jaderných zbraní a ke kooperaci s Mezinárodní agenturou pro atomovou energii Irákem (Fulton 2010). Irán spolupracuje s Irákem i v dalších záležitostech, například v boji proti Islámskému státu. K částečné změně ve vztahu těchto zemí došlo v roce 2015. Premiér Iráku Hajdar Abádí začal činit jistá opatření k omezení vlivu Iránu (Wood 2015). Spojené státy americké zemi poskytovaly půjčky, další formy pomoci a podporu. Irák naplňuje poslední znak definice státu Montevidejské úmluvy rozhodně lépe než Sýrie. Je to ale pochopitelné, Irák na rozdíl od Sýrie mohl počítat na mezinárodním poli s podporou ze strany Spojených států amerických, v současné době stále nejmocnější zemí planety. Irák je tedy státem, který sice není rozpadlý, ale není tomu ani tak dalek, jak by se mohlo na první pohled zdát.

4. Plnění státních funkcí na území Islámského státu ze strany IS, Sýrie a Iráku

4.1 Politický sektor

V této kapitole bude autorka posuzovat, do jaké míry plnily ve sledovaném období Islámský stát, Irák a Sýrie svou státní funkci v politickém sektoru. Konkrétně se bude autorka zaměřovat na následující kritéria: soudnictví, vláda, státní a místní správa a občanství.

4.1.1 Islámský stát

Vůdcem Islámského státu, tedy jeho hlavním představitelem a zároveň jeho chalífou, je již výše zmíněný Abú Bakr al-Bagdádí,⁴⁴ jemuž jsou bezprostředně podřízeni dva zástupci, jeden pro území v Sýrii a druhý pro území v Iráku. Zároveň každá provincie má svého vlastního guvernéra odpovědného za správu regionu. Al-Bagdádí má k dispozici kabinet s ministry, z nichž každý má jasně vymezenou roli, plat a přenesené působnosti. Finance, energetika, doprava, bezpečnost a vězeňství jsou pak hlavní oblasti, které mají svá ministerstva, resp. ministry. Stejně tak je zřízena funkce ministra, který má na starosti péči o potřeby zahraničních bojovníků džihádu. Vedle toho je Islámský stát řízen sofistikovanou hierarchií velitelů, z nichž každý má své specifické odpovědnosti (Tichý 2016).

Kromě těchto ministerstev existují i další důležité úřady, například Generální dozorní výbor, který má pravomoc vydávat nařízení směřovaná vůči provinciím, kterých má Islámský stát 9. Právě prostřednictvím Generálního dozorního výboru bylo zakázáno používání přístrojů značky Apple v prosinci roku 2014. Každé z těchto ministerstev má svou obdobu v provincii, kde může lépe reagovat na místní situaci. V provincii Ninawa v Iráku například IS vyžadovala, v době, kdy tuto

---

⁴⁴ Ministerstvo obrany Ruské federace tvrdí, že Abú Bakr al-Bagdádí zemřel při náletech ruského letectva již na konci května 2017 (Withnall 2017).

provincii ovládala, aby obchody vyžadovaly předložení 4 typů iráckých identifikačních dokladů. Tento požadavek se ale vztahoval pouze na tuto provincii a již ne na jiné provincie, kde by podobné nařízení nemuselo dávat smysl (Al-Tamimi 2015).

Islámský stát například reguluje občanství. Povzbuzuje cizí státní příslušníky k přijetí občanství Islámského státu. Zároveň s přijetím občanství je žádá i o složení přísahy věrnosti. IS se i snaží podporovat sňatky za účelem rození dětí. Celá jeho propaganda je postavena získání maximálního množství občanů. IS vydává identifikační karty, často vyžaduje odevzdání původní identifikační karty a výměnou za ní předá identifikační kartu Islámského státu (Cambanis, Collard 2015).

IS zřizuje soudy, samozřejmě zřízené na základě práva šaría a nikoli světského práva. Tyto soudy jsou známé svým rychlým a relativně nestranným rozhodováním. Nicméně je zjevné, že tyto soudy rozhodují mimořádně krutým způsobem, a to dle práva šaría, nevěrné ženy jsou ukamenovány, homosexuálové jsou shazováni ze střech a kruté tresty jsou obecně na denním pořádku (Gerges 2016: 41). Soudnictví Islámského státu je řízeno Radou zabývající se právem šaría, v jejímž čele je samotný Abú Bakr al-Bagdádí. Každý guvernér má za úkol ve svém regionu dozorovat zástupce pro šaría, kteří sami dohlíží na šaría komise. Tyto komise jsou dozorujícím orgánem nejen nad soudy, ale i nad jednotlivými soudci. Přitom IS je známý svým trestáním soudců, pokud soudce jednal v rozporu s tím, co IS považoval za vhodné (Revkin 2016: 25).

Islámský stát zlepšil fungování místní správy. Islámský stát přinutil zaměstnance, kteří měli tuto správu zajišťovat, aby pracovali. Islámský stát neumožňoval⁴⁵ těmto syrským státním zaměstnancům brát mzdy, většinou od Asádova režimu, a přitom zůstat doma a nepracovat. To bylo samozřejmě spojeno s úplatky. Díky tomu je možné vládu IS označit jako poměrně úspěšnou. Islámskému státu se zároveň dařilo udržet do určité míry své území a obyvatelstvo, to se ale časem s narůstajícím disentem z vnitřku i z vnějšku IS začalo měnit. S tím, jak ztrácí své obyvatelstvo a území, ztrácí IS i svou státnost. Islámský stát není v tomto sektoru zdaleka tak úspěšný jako například v sektoru ekonomicko-energetickém. Proto autorka hodnotí úspěšnost Islámského státu v tomto sektoru jako 3,5.

---

⁴⁵ Na rozdíl od jiných ozbrojených skupin, jako je například Syrská osvobozenecá armáda, které měly v minulosti kontrolu nad jejich územím (Weiss-Hassan 2015: 240).

4.1.2 Sýrie a Irák

4.1.2.1 Sýrie

Bašár Háfíz al-Asad převzal moc po svém otci v roce 2000. Bašár Háfíz al-Asad rozhodně nepůsobil jako silný a charismatický vůdce a mnozí mu předpovídali blízký konec. Asadův konec ale nepřicházel, a to i když se s příchodem „arabského jara“ do Sýrie v roce 2011 zdálo, že je jeho odchod nevyhnutelný, Asad je v čele Sýrie dodnes.

Sýrie se za účelem správy dělí na provincie. Ty jsou dále rozděleny do obvodů. Nejmenší administrativní jednotkou je obec. V čele každé provincie je guvernér, který je jmenován prezidentem a schválen vládou. Guvernér je ve své provincii mimo jiné odpovědný za správu, zdravotnictví, vzdělání, obchod, dopravu, průmysl, zemědělství, udržování pořádku a dodržování zákona. Ministerstvo místní správy spolupracuje s každým guvernérem. Obvody jsou spravovány úředníky, které za tímto účelem vybírá guvernér. Tuto správu vykonávají úředníci společně s volenou radou a zároveň slouží jako prostředníci mezi státem a místními klanovými vůdci. Moc je rozdělena na výkonnou, soudní a zákonodárnou. Největší pravomoci má v Sýrii prezident, jak je ostatně zřejmé i z předchozího textu. Prezident jmenuje ministry, navrhuje nové zákony a změny ústavy, vyhláší válku (World Atlas 2017).

Občanství v Sýrii upravuje zákon z roku 1969 a rozlišuje na ty, co se narodili s občanstvím a na ty, co mohou občanství získat. Dává ministerstvu vnitra pravomoc občanství udělit. Se syrským občanstvím se rodí ti, jejichž otec je sám syrský občan, občanství matky často nemá vliv stejně jako to, zda se dotyčný narodil v Sýrii nebo nikoli. Proto, aby cizinec získal občanství, musí mít dobrý charakter, být přínosem pro Sýrii a musí v Sýrii pobývat alespoň 5 let. Občanství může být odebráno, pokud to vyžaduje národní bezpečnost (Syrian law journal 2016a).

Soudnictví v Asadově Sýrii je sekularizované. Soudní systém se skládá z různých typů soudů, z nichž mnoho je vyjmuté z obecných pravidel. Kasační soud například zveřejňuje pouze shrnutí soudního procesu a ne celé přepisy. Tím ztěžuje možná odvolání. Nad soudním systémem dozoruje Nejvyšší soudní rada, která je zodpovědná za organizaci soudů, mezi její povinnosti patří jmenování, odvolávání a transfery soudců a zajišťuje, že soudnictví funguje řádně a dle zákona. V čele této

Nejvyšší soudní rady stojí prezident Sýrie a ministr spravedlnosti Sýrie. (Syrian law journal 2016b).

Státní místní správa a soudnictví v Sýrii nicméně v autorkou sledovaném období fungují sporadicky a pouze ze známosti či za úplatky, vydání jakýchkoli dokladů, například pasu, bylo vázáno na poskytnutí úplatku (Khaddour 2015). Toto prostředí je vysoce korupční a Sýrie v čele s Asadem se nesnažila v autorkou sledovaném období o správu státu a funkční soudnictví ve prospěch občanů, ale o zajištění přežití Asada. Ve státě sice fungovaly poslední zbytky soudnictví a veřejné správy, ale ty jsou tu z velké části pouze pro zlepšení finanční situace úředníků Asadova režimu, kteří za úplatky poskytovali některé služby. Asad často ani neměl tyto úředníky pod skutečnou kontrolou. Zemi vládl chaos a je možné zde hovořit o rozpadlém státu. Autorka proto hodnotí číslem 1.

4.1.2.2 Irák

Jednou z nejdůležitějších věcí, co Irák učinil od příchodu Spojených států amerických, pádu Husajna a příchodu šíitů k moci, bylo přijetí ústavy v roce 2005. Tato ústava stanoví, že Irák je federální republika, kde má federální vláda výhradní pravomoci pouze nad vybranými oblastmi, jako je například obrana. Výše zmíněná ústava zavádí poměrně typickou parlamentní demokracii. Výkonnou moc zastupuje hlavně prezident, který je hlavou státu a vláda v čele s premiérem. Zákonodárná moc je tvořena dvěma komorami: Radou zástupců a Radou unie. Prezident je nominovaný radou unie, je volen na čtyři roky jeho role je v podstatě pouze reprezentativní. Je to vláda, která disponuje zákonodárnou iniciativou a de facto vládne. Irák se dělí do 18 provincií, z nichž 3 tvoří region autonomního Kurdistánu. Každá provincie má svého guvernéra, který je jmenován prezidentem Iráku. Provincie se dále člení na kraje a okresy (Encyclopedia Britannica).

Občanství bylo donedávna upraveno podobně jako je tomu v Sýrii, tedy občanství bylo možné získat po otci, ale nikoli po matce. To se ale s ústavou z roku 2005 změnilo a od té doby je možné irácké občanství získat jak po otci, tak po matce. Občanství může být získáno za podmínek stanovených zákonem. V říjnu roku 2015 byl nicméně schválen zákon upravující záležitosti občanství, který zcela jasně

upřednostňuje islám. Dítě, z jehož rodičů je jeden muslim, bude považováno za muslima, i kdyby druhý rodič proti tomu protestoval (Mamouri 2015).

Mezi nejdůležitější soudy v Iráku patřily ve sledovaném období následující: Vysoká soudní rada, Kasační soud, Nejvyšší soud a řada dalších. Korupce se vyskytovala méně často, než tomu bylo například u policie, soudci jsou mnohem lépe placeni, než jsou placeni policisté, nejedná se tedy o finanční uplácení, jako spíše o to, že se vlivné osobnosti snaží uplatňovat vliv na soudy a na soudce. Soudnictví nemělo tradici samostatnosti a nezávislosti, což se za vlády Saddáma Husajna ještě zhoršilo. Soudy jsou pod vlivem důležitých politiků, kmenů, ale i zločinců. Asi největším zásahem do samostatnosti soudů byly rozsudky Vyšší soudní rady a Federálního vrchního soudu již z roku 2011, které odsoudily k nesamostatnosti nejen soudnictví, ale významně ovlivnily i celou dělbu moci. Za těmito rozsudky stál z velké části přímo tehdejší premiér Malaky. Soudy rozhodují své případy opravdu jen velmi pomalu. Z části i pro nedostatek soudců a z části z důvodů nárůstu zločinnosti a chaosu v zemi. Ani nové zákony tuto situaci nezlepšují. Existují jisté možnosti, které mohou účastníci v řízení využít, mohou být podány stížnosti, ale vliv, které tyto stížnosti mají, je malý.

Jak státní správa, tak samospráva, tak i soudnictví fungovaly jen částečně. Korupce a ovlivňování soudů, orgánů státní a místní samosprávy, byly na denním pořádku. Irák zároveň udílel občanství, vydával identifikační karty (Mamouri 2015). Přes všechny tyto problémy tyto orgány a soudy do jisté míry fungovaly, proto autorka tento sektor hodnotí jako 2.

4.2 Ekonomicko-energetický sektor

V této kapitole bude autorka posuzovat, do jaké míry plnily ve sledovaném období Islámský stát, Irák a Sýrie svou státní funkci v ekonomicko-energetickém sektoru. Konkrétně se bude autorka zaměřovat na následující kritéria: ekonomiku, státní rozpočet a jeho složky.

4.2.1 Islámský stát

Na základě dokumentů pocházejících přímo z IS, které byly zveřejněny na internetu, dle kterých byl rozpočet IS na rok 2015 odhadnut na 2 biliony amerických dolarů (Asher-Shapiro 2015). „Něméně Islámský stát se ani v dnešní době neblíží bankrotu. I přestože IS utrpěl obrovské politické, ekonomické, teritoriální a vojenské ztráty, v Iráku a Sýrii, vydělává měsíčně asi 80 milionů dolarů, tedy zhruba jednu miliardu ročně. Přibližně polovinu jeho příjmů tvoří daně, které IS na ovládaném území vybírá. Oficiálně jde pouze o desetiprocentní daň ze všech příjmů, ve skutečnost však existuje celá řada jiných daní a poplatků. Tak například: služby jsou zatíženy dalšími 20 %, výběry z bankovních účtů 10 %, nemuslimové (křesťané a Židé) platí tzv. džizju, neboli padesátiprocentní daň ze zisku a muslimové porušující právo šaría daň „pokání“ ve výši 2 500 dolarů. Islámský stát má na svém území asi 4 500 archeologických nalezišť a nelegální prodej starožitností mu ročně vynáší asi 50 až 100 milionů dolarů. Slušně rovněž „vydělává“ (25 – 50 milionů dolarů ročně) různými únosy a braním rukojmí. Důležitým zdrojem příjmů je rovněž „charita“, respektive příspěvky posílané soukromými dárci z arabských zemí v Perském zálivu. Islámský stát si takto přijde na minimálně 20 až 50 milionů ročně, ovšem jde jen o hrubé odhady a částka může být podstatně vyšší. Dalším významným zdrojem příjmů je rozprodej „válečné kořisti“, kterou IS uchvátil v roce 2014 během svého vítězného tažení Irákem a Sýrií. Kvůli ofenzivě irácké a syrské armády a ztrátě až 40 % dříve dobytého území však příjmy Islámského státu přece jen vysychají. Projevilo se to i na vedení vojenských operací, které měsíčně stojí zhruba 20 až 40 milionů dolarů: IS na polovinu snížil platy svým bojovníkům (ze 400 na 200 dolarů měsíčně), zrušil jim řadu požitků a naopak zvedl ceny potravin a benzínu. Lze očekávat, že příjmy IS budou dále klesat“ (Tichý 2017).

Celých 63 % výdajů Islámského státu směřuje na armádu. Další 10 % všech výdajů směřuje na policii a udržování pořádku. A zbytek je IS rozdělen mezi správu, zdravotnictví, humanitární pomoc a další (Asher-Shapiro 2015).

Islámský stát se v roce 2015 stal nejbohatší teroristickou skupinou na světě, vydělal 2,4 biliónu amerických dolarů (Tichý 2016: 37-38).

Autorka se bude dále podrobněji zabývat energetikou, jako jedním z nejdůležitějších příjmů rozpočtu IS. Mezi energetické zájmy Islámského státu lze

řadit za první: efektivní využívání stávajících ropných a plynových polí na území Sýrie a Iráku a jejich další rozšiřování, například na území Libye, za druhé: zvyšování produkce ropy a plynu a financování organizace z prodeje této ropy a zemního plynu a za třetí: pomocí zabírání a ovládnutí nových ropných a plynových polí a útoků na přepravní infrastrukturu ekonomicky potrestat a poškodit nepřátele Islámského státu, tedy hlavně Spojené státy americké a jejich spojence. Jinak řečeno, v rámci energetické strategie Islámského státu vidí džihádisté ropu a v omezené míře také zemní plyn jako hlavní pilíř pro jejich vizi Islámského státu. Zároveň šura (rada) Islámského státu identifikovala ropu a zemní plyn jako zásadní nástroj pro přežití povstání, a také jako nástroj financování ambicí IS na vytvoření a rozšíření chalifátu. Islámský stát ve své energetické strategii spoléhá na metodu „užití nebo hrozby násilí“, která je zároveň základním pilířem terorismu IS zaměřeného na útoky proti energetickému sektoru.⁴⁶ A tyto útoky byly velice úspěšné. Přibližně do poloviny roku 2014 se Islámskému státu podařilo převzít kontrolu nad některými menšími severoiráckými ropnými poli, včetně Ajil, Hamrin, Allas, Qayara, Balad, Batman, Najma, Ain Zalah, apod. Islámský stát tak na severu a severovýchodě Iráku, v oblastech Ninive, al-Anbar, Salaheddin a Kirkúk, ovládal kolem třinácti ropných polí s celkovou kapacitou kolem 60 000 barelů denně. Islámský stát ovšem po zahájení leteckých útoků ze strany Spojených států amerických a jejich spojenců v srpnu 2014 postupně ztratil kontrolu nad některými z těchto ropných polí a denní produkce ropy se v Iráku snížila na cca 15 000 barelů za den (Tichý 2016: 38, 46).

Velkým úspěchem IS bylo, když se mu podařilo v květnu 2015 obsadit Palmýru a s ní i plynová pole v jejím okolí. Koncem března roku 2015 ale IS Palmýru a okolní plynová pole zase ztratil, dobyla ji zpět syrská armáda za podpory ruského letectva. Rok 2015 pro IS v Sýrii, ale rozhodně v oblasti získávání ropy nebyl neúspěšný. V září 2015 bojovníci IS zabrali středně velké ropné pole Džazal, ležící severozápadně od Palmýry. A IS se celkově podařilo do konce roku 2015 převzít hlavní syrská ropná pole, soustředěná v oblastech Dajr az-Zaur, Hasaka, východní Homs a Rakká, s denní produkcí asi 90 000 barelů, což představuje ovládnutí 80 % veškeré ropné produkce syrského režimu. Nicméně již v tomto roce

---

⁴⁶ Terorismus cílený na sektor energetiky pak Islámský stát v oblasti severní Afriky a Blízkého východu realizuje zejména v Iráku, Sýrii, Egyptu a Libyi, přičemž současně s tím je výběr těchto tří zemí ovlivněn několika faktory. Za první ve všech těchto státech ovládá Islámský stát část jejich území (Irák, Sýrie), nebo se o to pokouší. Za druhé Irák a Libye jsou velmi bohaté země na ropu a zemní plyn. V případě Sýrie jsou zásoby ropy a plynu spíše omezené (Tichý, 2016: 37-38).

zaznamenal Islámský stát jeden z prvních velkých neúspěchů. V dubnu tohoto roku ztratil tři velká ropná pole, včetně Ajil a Hamrin (Tichý 2016: 38, 46).

V průběhu první poloviny roku 2016 pak IS ovládal pouze jedno až dvě ropná pole na území Iráku, včetně pole Qayara poblíž Mosulu na severu Iráku, s celkovou kapacitou kolem 8000 až 10 000 barelů ropy za den. Přičemž pole Qayara ztratil již v červenci tohoto roku, tedy roku 2016. Dále v důsledku leteckých útoků ze strany Spojených států amerických a Ruské federace, nedostatečné technologie pro efektivní těžbu ropy a využívání starých těžebních mechanismů, které vedly k vyčerpání mnoha ropných polí a i v důsledku ztráty některých ropných polí, klesla v první polovině roku 2016 celková produkce IS v Sýrii na 20 000 až 30 000 barelů ropy denně (Tichý 2016: 38, 46).

Ze všech těchto příjmů platil Islámský stát své zaměstnance, a to více než nadprůměrně, a financuje celkově svůj chod. Islámský stát také disponuje vlastní centrální bankou v Mosulu,⁴⁷ a vydává dokonce vlastní měnu (Atwan 2015: xi-xii).

Islámský stát disponoval vlastním náborovým centrem, pomocí něhož získával kvalitní pracovníky, kterým byl schopen nabídnout několikanásobně lepší finanční ohodnocení než okolní státy. Islámský stát je zároveň poměrně úspěšný v regulaci a tvorbě cen. Islámský stát zakázal rybářům, aby používali k lovu ryb dynamit nebo elektrický proud. Obyvatelům Džazýry zakázal zneužívat válečného chaosu, aby si vykolíkovali nové pozemky, především v syrské poušti, kde se pokoušeli vybudovat nové domy nebo si založit nové podniky. Islámský stát rovněž omezil ziskové marže ropných produktů, mouky a dalších základních komodit. Všeobecně dohled nad cenami a jejich regulace vyrovnávaly úbytek zdrojů a služeb (Weiss-Hassan 2015: 240-241).

Je nutné přiznat, že příjmy Islámského státu z ropy a plynu v dnešní době již výrazně klesly. I tak byl však IS v ekonomicko-energetickém sektoru velmi úspěšný, sám vybíral daně, případně získával finance z dalších zdrojů, například: únosy, prodej památek, které byly získány rabováním, na černém trhu, ale i zisk z prodeje otroků, respektive převážně otrokyň. Islámský stát bývá označován za nejbohatší teroristickou organizaci na světě nebo jako nejchudší stát. Za toto označení vděčí právě tomuto ekonomicko-energetickému sektoru. Islámskému státu se podařilo v

---

⁴⁷ Banka Islámského státu půjčuje peníze bezúročně, vyžadovat úrok je podle šarii haram, tedy zakázané (Atwan 2015: xi-xii).

rámci autorkou vybraného období vydefinovat se jako mezinárodní energetická společnost. IS se podařilo něco výjimečného, disponuje svým vlastním rozpočtem. IS se stal finančně nezávislým a tedy soběstačným, disponoval stabilními příjmy a státním rozpočtem. Proto autorka hodnotí úspěšnost Islámského státu v tomto sektoru jako 4,5.

4.2.2 Sýrie a Irák

4.2.2.1 Sýrie

Na rok 2015 byl vládou v Damašku schválen rozpočet o velikosti 1,55 bilionu syrských liber, který byl označen jako největší veřejný rozpočet v historii Sýrie. Nicméně toto číslo je vysoké pouze právě v syrských librách. Asadova Sýrie nemá na velký rozpočet, může si dovolit jen minimální výdaje. Přičemž prakticky všechny tyto výdaje byly armádními výdaji. Příjmy tohoto rozpočtu byly a jsou jeho hlavním problémem. Asad nebyl schopen vybírat úspěšně daně, a ani nedisponoval velkou částí ropy na svém území. Asad si tedy půjčoval a to mimo jiné i od své centrální banky. Tento přístup má pochopitelně hroživé dopady pro celou ekonomiku Sýrie (Karimeh 2015).

Již v roce 2005 byl ekonomický růst v Sýrii jen skromný, dosáhl 4,6 % a v roce 2006 ještě poklesl na 3,5 %. Tento pomalý růst bylo možné vysvětlit několika faktory, mezi které lze zařadit například nízkou produktivitu, malé množství investic, a to jak ze strany domácího trhu, tak ze zahraničí a další. Velmi problematická byla a stále je závislost Sýrie na prodeji ropy a na zemědělství. Ceny ropy i počasí jsou mimo kontrolu státu a proto je nebezpečné na prodeji ropy⁴⁸ a zemědělských produktů příliš záviset (Nimrod 2007: 34-35). Tato závislost na prodeji ropy měla velký vliv na stav ekonomiky Sýrie až do dnešní doby. V energetickém sektoru byla Sýrie obětí klesajících cen ropy na světovém trhu, ale i vojenských úspěchů Islámského státu. Islámský stát dobyl řadu ropných polí Sýrie a pak Asadovi prodával jeho vlastní ropu zpět. Nicméně IS prodával tuto ropu poměrně levně a tím

---

⁴⁸ Prodej ropy představoval v roce 2006 zhruba polovinu vládních příjmů (Nimrod 2007: 35).

do určité míry pomohl hospodářství Sýrie. Letecké útoky Spojených států amerických a jejich spojenců tento obchodní vztah velmi zkomplikovaly.

V dnešní době je ekonomika Asadovy Sýrie v ruinách. Ekonomické ztráty až do konce roku 2016 činí okolo 229 % rozpočtu Sýrie za rok 2010. Syrský ekonom J. Yazigi tvrdí, že ekonomika Sýrie se od roku 2010 do konce roku 2016 zmenšila o 55 %. Nezaměstnanost je stejně jako inflace velmi vysoká a naprostá většina vládních výdajů směřuje do armády. Asad ztratil kontrolu nad nejvýnosnější půdou ve městech Hasaka, Rakká a Aleppo a jejich okolí. Od roku 2010 do roku 2013 poklesla stáda ovcí, dobytka a koz o 30 až 40 % a produkce drůbeže za tuto dobu poklesla o více než 50 %. Infrastruktura Sýrie je z velké části zničena. Velkou pomocí Asadovi byl Irán, který mu dle odhadů od roku 2011 zapůjčil zhruba 10 miliard dolarů a někteří pozorovatelé tvrdí, že bez Iránu by Asad již dlouho nebyl solventní. Asadovi se nedaří ani vybírat daně, proto nemůže pochopitelně fungovat ani jeho rozpočet (Lobel 2015).

Asadův režim v tomto sektoru nelze hodnotit kladně. Hospodářství se ve vybraném období neustále zhoršovalo a Asadův režim jej svými kroky ani částečně nezbrzdil. Sýrie byla nucena si od Islámského státu kupovat svou vlastní ropu. Vybírání daní nebylo funkční. Protože byl rozpočet Sýrie prakticky bez příjmů, nebyl samozřejmě ani prostor pro výdaje, Sýrie proto nemohla řádně platit svým zaměstnancům a ti se nechávají zaměstnat v okolních státech, včetně Islámského státu. Rozpočet Sýrie byl z výše uvedených důvodů prakticky nefunkční. Asad neměl, z čeho by hradil výdaje státního rozpočtu, finance, které ho udržovaly u moci, pocházely prakticky výhradně z rukou jeho spojenců, hlavně Ruské federace a Iránu. Bez jejich podpory by Sýrie v podobě, jaké ji známe dnes, v čele s Asadem již dlouho neexistovala. Sýrie byla a stále je stát bez finančních prostředků, krajně finančně nesamostatný, prakticky vazalský stát a jako takový v tomto sektoru zcela nefunkční. Ze všech těchto důvodů autorka tento sektor hodnotí jako 1.

4.2.2.2 Irák

Velká podpora ekonomiky Iráku ze strany Spojených států amerických s jejich příchodem do země v roce 2003, začala po roce 2011 poměrně rapidně ustávat. To nicméně velikost rozpočtu Iráku nijak neovlivnilo, zatímco v roce 2005 činil rozpočet pouze 24,4 miliard dolarů, v roce 2012 to již bylo více než 100 miliard

dolarů. Z této částky bylo 32 % určeno pro obnovu Iráku. Hlavním problémem byla však opět závislost na ropě. Zhruba 90 % vládních výdajů je financováno prodejem ropy. Příjmy rozpočtu jsou proto prakticky zcela závislé na výkupní ceně ropy. To se projevilo již v roce 2009, kdy cena barelu klesla pod 50 dolarů a vládní výdaje musely být významně pokráceny (Dodge 2012: 136).

Válka a omezení výdajů rozpočtu vyčerpávají Irák a jeho ekonomiku. Výkon ekonomiky se v roce 2014 snížil o 2,7% a nezaměstnanost byla v tomto roce zhruba 25 %, dalších 40 % Iráčanů zaměstnává stát. Do jaké míry tak činí efektivním způsobem, je otázkou. Zahraniční investice byly v roce 2013 jen 2,9 bilionu dolarů, pouze malá část toho, co Irák potřeboval, aby obnovil svou infrastrukturu a znovuoživil svůj ropný průmysl. Irák čekaly jen další výzvy, v roce 2016 bylo odhadnuto, že 36,7 % obyvatel je ve věku 0-14 let, 19,6% populace se nachází ve věku 15-24 let. Většina obyvatel žila ve městech (The Economist 2015b). Irák má samozřejmě velké problémy s korupcí. V roce 2015 byl Irák hodnocen Transparency International jako sto sedmdesátý nejhorší stát ze 175 z pohledu korupce. Státní sektor, který, jak již bylo výše zmíněno, zaměstnává velkou část populace, je mimořádně neefektivně řízen. A Světová banka hodnotí Irák jako stopadesátý šestý nejhorší z celkového počtu 185 ve svém hodnocení toho, jak je v každé zemi složité či naopak jednoduché podnikat. Irák a jeho ekonomika si samozřejmě dodnes nese traumata i z minulosti. Irák byl soustavně ve válce či v krizi s válkou související již od roku 1980. Irák disponuje téměř 9 % světových zásob ropy, to do určité míry vedlo k jeho závislosti na této surovině (Cordesman 2015). Nízká cena a fluktuace ceny ropy, stejně jako sama existence IS a faktu, že se IS podařilo získat řadu ropných polí Iráku,⁴⁹ vedla k velkému zhoršení ekonomiky Iráku. Část ropných polí získal Irák v průběhu první poloviny roku 2016 zpět. K tomuto úspěchu výrazně dopomohla i armáda Spojených států amerických. Iráku se nicméně nedařilo odpovídajícím způsobem vybírat daně a to opět negativně ovlivňuje jeho rozpočet. Deficit každým rokem, v autorkou sledovaném období, rostl a roste stále. Schopnější odborníci z Iráku odcházejí, protože je Irák není schopen zaplatit a nechávají se zaměstnávat v okolních státech.

---

⁴⁹ Přibližně do poloviny roku 2014 se Islámskému státu podařilo převzít kontrolu nad některými menšími severoiráckými ropnými poli, včetně Ajil, Hamrin, Allas, Qayara, Balad, Batman, Ain Zalah a další, IS tak na severu a severovýchodě Iráku, v oblastech Ninive, al-Anbar, Salaheddin a Kirkúk, ovládal kolem třinácti ropných polí s celkovou kapacitou kolem 60 000 barelů denně (Tichý 2016: 46).

Irák a jeho ekonomika nebudily a nebudí ani v zahraničních investorech ani ve vlastních občanech příliš důvěry a tato nedůvěra je opodstatněná. Irák, jak je zjevné, není schopen sám vybírat daně. Jedinou záchranou pro Irák je ropa. Deficit rozpočtu byl ve vybraném období každým rokem hrozivější. Až rozpočet schválený na rok 2017 vykazuje jisté znaky zmenšení celkové zadluženosti Iráku a to poté, co byly predikovány katastrofické scénáře, kdy by ke státnímu bankrotu mohlo dojít již právě v roce 2017 (Bassem 2016). Celkově ekonomika a rozpočet Iráku stále nejsou v dobrém stavu, a to přesto, že mimo Spojené státy americké, se mezi zahraniční investory, ochotné do ní investovat, v tomto roce zařadilo například i Japonsko (Lee 2017). Korupce a krajní neefektivita brzdí jakýkoli pokrok, kterého by Irák mohl v tomto sektoru dosáhnout. Proto autorka hodnotí sektor jako 2.

4.3 Bezpečnostní sektor

V této kapitole bude autorka posuzovat, do jaké míry plnily ve sledovaném období Islámský stát, Irák a Sýrie svou státní funkci v bezpečnostním sektoru. Konkrétně se bude autorka zaměřovat na následující kritéria: armáda a policie.

4.3.1 Islámský stát

Islámský stát zřídil jak policii, tak pochopitelně i armádu. Policie, kterou Islámský stát zřídil, disponuje policejními auty se znakem Islámského státu, mají vlastní uniformy se znakem Islámského státu a vymáhají zákony Islámského státu. Tato policie, zřízená na územích dobytých Islámským státem, často zlepšila bezpečnostní situaci v těchto místech, kde do té doby vládl chaos (Gerges 2016: 195). Islámský stát prokázal ochotu spolupodílet se na udržování pořádku a vnitřní bezpečnosti s komunitami sunnitských muslimů na svém území. Dovedně tak získal jejich důvěru a zároveň nebyl nucen tolik nasadit přímo svou policii. A zmenšil tím zároveň i svou viditelnost na ulicích, čímž snížil počáteční strach, který vůči němu měli obyvatelé dobytých území⁵⁰ (Gerges 2016: 195). Islámský stát nikdy nepolevil

---

⁵⁰ Islámský stát zároveň zřídil náboženskou takzvanou „morální“ policii, známou jako hisbah. Tato policie měla za úkol zajistit, že se obyvatelstvo vhodně obléká, tedy především, že ženy jsou zcela

ze své nekompromisnosti v zajišťování pořádku v té podobě, jak si jej IS představuje. Občané mohou nahlásit u policie Islámského státu jakýkoli zločin a ve většině případů bývá sjednán pořádek. Protesty vůči Islámskému státu se však setkávaly s tvrdým vynucením poslušnosti (Atwan 2016: 139-140). Důslednost policie Islámského státu byla překvapující. Islámský stát vyšle hlídku, aby přivedla jedince, na kterého byla podána stížnost. I když tato stížnost je staršího data. IS tuto situaci vyřeší, pokud má daná osoba, která stížnost původně podala, řádné dokumenty. Zákony IS platí i pro příslušníky IS: Islámský stát nechal popravit řadu svých příslušníků a velitelů za šmelinářství a zneužívání moci. Islámský stát se, na rozdíl od jiných islamistických skupin, představoval nebo alespoň snažil představovat jako někdo, kdo je schopen zachovat pořádek a nabízí se tak jako alternativa ke společenskému kolapsu⁵¹ (Weiss-Hassan 2015: 236, 240).

Armádu má na starosti v rámci Islámského státu Vojenská rada. Ta má na starost zajištění zásob, ale třeba i zajišťuje podporu pro rodiny mučedníků, zajišťuje výrobu a distribuci výbušnin. V této radě jsou svou účastí známí bývalí vojáci Saddáma Husajna. I přes svou vyhlášenou krutost Islámský stát v některých případech projevil snahu o smířlivost a například v lednu roku 2015 zakázal svým vojákům, prostřednictvím Vojenské rady, aby vstoupili do centra Mosulu v uniformách a se zbraněmi (Atwan 2016: 139-140). Islámský stát dělí území na provincie (wilájaty) a menší okresy (qawáti). V každém okresu je jmenován jeden vojenský velitel, jeden či více bezpečnostních velitelů a generální emír. Ti všichni se zodpovídají guvernérovi. Armáda IS byla a stále je decentralizovaná, je tedy schopna rychle reagovat. Běžným vojákům je většinou méně než 30 let, ale velitelé jsou často starší a zkušenější (Peled 2015). Odhady počtů bojovníků IS se liší v závislosti na odhadci. Kurdští bojovníci například na konci roku 2014 tento počet odhadovali na 200 000. Je však pochopitelně zájmem kurdských bojovníků vzbudit ve Spojených státech amerických a jejich spojencích strach, aby si tím získali pro svůj boj podporu. Spojené státy americké a jejich spojenci tyto počty naopak mají tendenci

---

zakryty (Gergés 2016: 196). Tato policie často vykonává i veřejné popravy, mimo jiné i zajišťuje popravy homosexuálů, shobením z vysoké budovy (Atwan 2016: 141).

⁵¹ Například vláda Syrské osvobozené armády se vyznačovala právě tímto chaosem, každý byl nucen pořídit si zbraň a mít jí neustále při sobě a každý den byl nucen čelit loupežím či případně i dalšímu násilí (Weiss-Hassan 2015: 236, 239).

podhodnocovat a v téže době je odhadovali na pouze něco málo přes 30 000 (Cockburn 2014).⁵²

Příslušníci Islámského státu mají pokyny, aby své zbraně ukazovali co nejméně a kontrolní stanoviště by měla být obsazena jen malým počtem bojovníků. V některých případech těmi, kteří se k Islámskému státu připojili teprve nedávno a stále procházejí základním výcvikem. Když provádějí bezpečnostní jednotky IS nějakou operaci, zahraniční i místní bojovníci z města nebo měst v okolí se shromažďují jako posily. Ukázka síly během bezpečnostních operací je charakteristickým znakem IS. (Weiss-Hassan 2015: 236, 240). Armáda Islámského státu disponuje nejen automobily⁵³ a běžnými střelnými zbraněmi, ale i tanky,⁵⁴ protitankovými a protiletectkými střelami (Business Insider 2016). Zbraně Islámský stát získal například i přímo z rukou Irácké armády, která je nechávala za sebou, jak před Islámským státem ustupovala. Mluvčí Pentagonu prohlásil, že irácká armáda při ústupu z Ramadí IS přenechala 6 tanků, více než 6 pancéřovaných vozidel a okolo 100 vozidel typu Humvee. Zkorumpovaní velitelé irácké armády byli ochotni prodat informace o plánech, o tom, kde se zbraně nacházejí a další důležité informace (Telegraph 2015).

Islámský stát dovedl řadu chyb Spojených států amerických a jejich spojenců využít v tomto sektoru ve svůj prospěch. Poté, co bylo velké množství vojáků a velitelů donuceno k odchodu z irácké armády, je Islámský stát chytře získal na svou stranu a využil jejich dovedností a zkušeností. Sama irácká vláda za podpory Spojených států amerických a jejich spojenců, dopomohla IS k řadě vítězství. A armáda IS se s jejich pomocí stala opravdovou armádou a nikoli jen spolkem ozbrojenců. Kruté tresty, které IS zavedl, jsou samozřejmě pro obyvatelstvo žijící na jím dobytém území, více než problematické, ale zároveň dokázal na toto území vnést pořádek. Tento pořádek, ale pochopitelně nebyl a ani nemohl být absolutní. Z těchto důvodů autorka hodnotí úspěšnost Islámského státu v tomto sektoru jako 3,5, a to i přesto, že dnes již IS ztratila řadu území.

---

⁵² V současné době počty bojovníků Islámského státu strmě klesají, začaly klesat již v druhé polovině roku 2016 (Agerholm, 2016).

⁵³ Asi nejznámější je aféra s automobily značka Toyota. Tyto automobily vystupují v hlavní roli ve většině videí IS. Jak mluvčí společnosti Toyota Ed Lewis prohlásil, Toyota neprodává své automobily těm, kdo by je mohl použít k terorismu. Nicméně, jak vzápětí sám přiznal, komu mohou být vozy prodány dál, pod kontrolu Toyota nemá (Osborne 2015).

⁵⁴ IS disponoval mimo jiné tanky T-72, obrněnými vozidly typu BRDM-2 a MT-LB (Business Insider 2016).

4.3.2 Sýrie a Irák

4.3.2.1 Sýrie

Asadovy ozbrojené složky se v roce 2011 soustředily především na potlačení odporu vzdorujícího obyvatelstva. Od roku 2011 do roku 2015 bylo každý týden ve vězení Saydnaya, jednom z nejhorších, pokud ne nejhorším zařízení tohoto typu, přezdívané „jataka,“ pověšeno mezi 20 až 50 lidmi. V těchto případech se jednalo o úmyslnou zstrašující kampaň (Independent 2017).

Přestože syrská armáda nebyla na jaře roku 2011 v dobrém stavu, i tak dokázala, a to navzdory očekávání, pomoci Asada udržet u moci do dnešního dne. Syrská armáda byla již před rokem 2011 podfinancovaná, stejně tak je tomu až do dnešního dne. Nízké příjmy vojáků i důstojníků byly částečně nahrazovány korupcí. Důstojníci nutili brance k práci, která nesouvisela a armádní činností, jako například úklid, údržba nemovitostí. Civilisté byli nuceni k tomu, aby důstojníkům zdarma nabízeli alespoň místní speciality: med, sýr. To se ale mělo po roce 2011 ještě zhoršit, žold klesl měsíčně na 60 až 100 dolarů. Dále byla například i prodloužena služba. Počet branců pro syrskou armádu tedy stále klesal a muži byli mnohem ochotnější bojovat na tomto území pro nevládní ozbrojené skupiny, které jim byly ochotny platit často významně vyšší žold. Nicméně Asad a jeho armáda začaly s některými z těchto skupin spolupracovat, převážně s těmi, které byly založeny ze strany jeho spojenců, například Pouštní Sokolové, kteří byli založeni Mohammedem Jabrem, jenž měl blízko k Asadově režimu. Asadův režim se snaží zaručit, aby tyto skupiny byly na armádě závislé, a snaží se zamezit jejich přístupu k některým druhům zbraní, jako jsou například tanky. Nicméně je zjevné, že syrská armáda je zároveň sama na těchto skupinách závislá, mimo jiné díky nedostatku vojáků. Vybavení, kterým Syrská armáda disponuje, je většinou staršího data, vyrobené tehdejšími Sovětským Svazem (Khaddour 2016). Policejní složky jsou často využívány jako vojáci.

Syrská armáda se ukázala jako entita, kterou například počáteční dezerteři ze strany sunnitských muslimů neochromila zdaleka tolik, jak se čekalo. Syrské armádě zde samozřejmě velice pomohla podpora Ruské federace a Iránu. Asadova armáda začala pro velkou část syrské populace znamenat představitele práva a pořádku, a to i přes její výrazné excesy a násilí vůči civilnímu obyvatelstvu. A tak prakticky

nahradila policii a byla schopná na jí ovládaných územích udržet do jisté míry pořádek (Khaddour 2016). Zároveň předčila očekávání ve schopnosti alespoň udržet část území. Přesto je to armáda státu, který byl a je na hranici rozpadu. Počty vojáků výrazně poklesly. Před válkou měla armáda okolo 300 000 vojáků. V říjnu roku 2015 to již bylo mezi 80 000 a 100 000 vojáků (al-Masri 2017). A proto autorka hodnotí úspěšnost jako 2.

4.3.2.2 Irák

Irácká armáda dlouho zápasila s poněkud pošramocenou pověstí, zatímco u syrské armády bylo očekávání výsledků malé, od irácké armády se čekalo více a to hlavně v jejím boji s IS. Tuto pověst začala napravovat až nedávno. Z velké části však byly za tento stav irácké armády, jak je již výše v této práci zmíněno, zodpovědné Spojené státy americké a jejich spojenci, když učinili krátce po svém příchodu do Bagdádu v květnu roku 2003 rozhodnutí rozpustit iráckou armádu a další bezpečnostní složky, mezi které lze řadit například policii. Krátce poté bylo zveřejněno prohlášení, že irácká armáda bude vybudována v následujících třech letech a bude se skládat pouze ze 44 000 vojáků, přičemž její součástí nebudou tanky a její hlavní rolí bude obrana irácké hranice. Policii nevěnovaly Spojené státy americké takovou pozornost. V následujících letech se Spojené státy americké a jejich spojenci museli potýkat s odporem v zemi a dezercí v armádě i u dalších bezpečnostních složek. Nicméně počty těch, kteří sloužili v bezpečnostních složkách, se rychle zvyšovaly. V lednu roku 2012 zaměstnávaly všechny bezpečnostní složky v Iráku 933 000 lidí (Dodge 2012: 117-120).

Nicméně velká část těchto vojáků, policistů a dalších pracovníků bezpečnostních složek se ukázala být takzvanými „duchy“, což znamenalo, že peníze byly vypláceny neexistujícím vojákům, policistům, či dalším pracovníkům. Tyto finance se ztrácely do kapes zkorumpovaných důstojníků. Celkově se korupce zhoršila natolik, že vedla, spolu se zpolitizováním armády,⁵⁵ k mnoha prohraným bitvám s IS (Turse 2016).

Počátkem roku 2016, po vítězství nad IS v Ramadí, se snažily Spojené státy americké s Irákem prezentovat iráckou armádu jako prostou všech problémů. A i

---

⁵⁵ Irácká armáda měla podporovat šiitskou vládu, měla tedy být „šiitskou“ armádou (Turse 2016).

když se stav irácké armády postupně zlepšil a stále zlepšuje, výše zmíněné problémy přetrvávají (George 2016).

Policie prošla od příchodu Spojených států amerických a jejich spojenců mnoha organizačními změnami. Žádná z těchto změn však nepomohla k získání důvěry iráckých občanů, a to zvláště sunnitů, kteří spolu s dalšími policii nedůvěřovali pro její zkorumpovanost a stranění šiitům a nebyla proto vnímána jako objektivní a nestranná (Hammes 2016: 212-215). Policie byla a je dodnes považována za nejzkorumpovanější z iráckých ozbrojených složek. Dle Transparency International se v roce 2013 vyskytovala u irácké policie korupce až v 35 % případů. Velké rozdíly byly, ale v různých oblastech. Finanční prostředky pro policii se také neustále zkracovaly a to má velký vliv na výcvik, který často trval pouhých 8 týdnů (Landinfo 2014).

Irácká armáda pracně znovuzískává ztracené sebevědomí, za pomoci Spojených států amerických, které poskytují vojenské vybavení a výcvik, stejně tak jako kontrolu sama nad sebou a nad územím, jež se jí podařilo dobýt. Policii se to do takové míry nepodařilo. Nicméně v období od roku 2013 do roku 2016 provázely ozbrojené složky Iráku jedna porážka za druhou a chyba byla z velké části opravdu na straně těchto ozbrojených složek. Porážka u Mosulu se stala doslova symbolem tohoto zuboženého stavu. A bohužel ani znovudobytí Mosulu nevyřešilo a ani nemohlo vyřešit problémy těchto složek a hlavně irácké armády. Tvrdé jádro této, za pomoci Spojených států amerických nově zbudované, armády takzvaná Zlatá divize utrpěla těžké ztráty, a to nejen při znovudobytí Mosulu a nahrazování těchto vojáků je složitý a náročný proces (Perry 2016). Jak policii, tak armádu pronásledovala a pronásleduje pověst neúspěchu, korupce a zaujatosti ve prospěch šiitů. Proto autorka, i přes nedávné úspěchy armády, hodnotí úspěšnost Iráku v tomto sektoru jako 2,5.

4.4 Sociální sektor

V této kapitole bude autorka posuzovat, do jaké míry plnily ve sledovaném období Islámský stát, Irák a Sýrie svou státní funkci v sociálním sektoru. Konkrétně se bude autorka zaměřovat na následující kritéria: zdravotnictví, školství a humanitární pomoc.

4.4.1 Islámský stát

Vzdělávání v Islámském státu řeší Rada zaměřená na tuto oblast. Veškeré vzdělání řízené Islámským státem je založeno na saláfistické interpretaci koránu a pokud je nějaký předmět v rozporu se saláfistickou verzí islámu, pak je tento předmět zakázán. Tímto způsobem byly zakázány předměty jako evoluční biologie a filozofie. Naopak výuka a vzdělání pro dívky nebyly zakázány, ale dívky musí docházet do specializovaných škol, které jsou určeny pouze jim. Učitelé byli ve školách Islámského státu dobře placeni stejně jako všichni, kdo pracovali pro Islámský stát (Atwan 2016: 141, 145). Ve školách jsou k výuce používány tradiční islámské texty jako al-Khulāsa al-Alfiyya napsaná Ibn Malikem ve třináctém století. Výuka hudby je zakázána a výuka matematiky⁵⁶ je zanedbávána. Zároveň je zakázáno zmiňovat demokracii, volby, ale i půjčky za úrok. Žákům je podsouván džihád a mučednictví, zároveň jsou podporováni či přímo nuceni k boji. V listopadu roku 2014 Islámský stát znovuotevřel univerzitu v Mosulu a přejmenoval ji na Islámskou univerzitu. V Sýrii Islámský stát znovuotevřel Univerzitu Al Furat v Deir ez Zor a ve městě Rakká. Islámský stát v rámci těchto univerzit zrušil katedry politologie, archeologie, práva, filozofie, tělesné výchovy a další. Islámský stát se v rámci vysokoškolského vzdělání naopak snaží soustředit na medicínu, protože mu schází odborníci a to nejen v tomto oboru (Atlantic Council 2016).

Rada pro islámské služby dohlíží na „služby pro občany.“ Ty zahrnují péči o infrastrukturu, opravu silnic, elektrických rozvodů, kanalizace. Dále Islámský stát zavedl přidělový systém a snažil se zabránit tomu, aby se obchodovalo s těmi, kdo nemají doklady Islámského státu. Islámský stát již od konce roku 2014 začal poskytovat chudým potraviny. Rodinám dodával týdně zeleninu a obilí. Velmi chudým rodinám, které ztratily živitele a invalidním obyvatelům dokonce Islámský stát poskytoval měsíční příjem (Atwan 2016: 141-142). Zároveň byly zřizovány domy pro svobodné ženy, a těm, které měly zájem, jsou zprostředkovávány pětiminutové schůzky s vhodnými svobodnými muži. Ženy jsou při těchto schůzkách samozřejmě zahalené. Pokud po této pětiminutové schůzce mají oba zájem o další

---

⁵⁶ Islámský stát změnil mezinárodně uznávaný symbol vyjadřující součet + na nový symbol z Islámský stát tuto změnu vysvětlil tím, že + vyjadřuje kříž a jeho užívání by znamenalo napodobovat nevěřící (Atlantic Council 2016).

setkání, pak se mohou vzájemně vidět, aniž by byli zahaleni. Poté buď oba souhlasí s manželstvím, nebo nikoli. Pokud s manželstvím souhlasí a jsou oddáni, IS může věnovat mladému páru dům. Rodinám bojovníků Islámského státu jsou IS poskytovány peníze a jídlo. Ženám není dovolen do výcvikových táborů přístup, pokud ale chtějí výcvik samy podstoupit, pak jej mohou podstoupit ze strany svých manželů (Atwan 2016: 141-142).

Islámský stát vytvořil odbor, který má na starost dohlížet na zdravotní péči. Tento odbor však není zcela novým orgánem a je závislý na původních strukturách a samozřejmě na původním zdravotním personálu. Jakmile IS získá nad územím kontrolu, vyzve zdravotní personál, aby se vrátil ke své práci, s tím, že za jejich práci dobře zaplatí, pokud se ale vrátit odmítnou, pak riskují konfiskaci majetku či zastřelení. Zdravotnický personál ženského pohlaví přitom čelí mnoha restrikcím. Zdravotnictví IS zároveň jasně upřednostňuje potřeby svých bojovníků oproti potřebám běžné populace, pro které zdravotnictví často není zdarma a za mnoho úkonů si musí zaplatit. Zdravotní péče, kterou IS poskytuje, je ale často na velmi dobré úrovni a to včetně zdravotnického personálu a vybavení (Setzer 2016).

Islámský stát využíval tento sektor ke své propagaci a k získávání populace, která byla nucena žít na jím ovládaném území, na svou stranu. K tomu využívá hlavně humanitární pomoc. Je důležité přesvědčit své potencionální bojovníky, že v případě jejich smrti bude o jejich rodinu postaráno. I zajišťování manželů pro svobodné ženy je důležité pro budoucnost IS. Jen tak může být zajištěna další generace. V tomto směru byla IS poměrně úspěšná. Z tohoto přerozdělování prostředků se dokonce IS podařilo z velké části vyřadit korupci. Dokonce i ve vzdělání byl Islámský stát úspěšný, alespoň z jeho úhlu pohledu. Podařilo se mu vymýtiti „škodlivé“ vědy odvádějící od boha a prosadit svůj přístup ke vzdělání, a i zde mohl zaručit svým pracovníkům, tedy učitelům, více než adekvátní finanční ohodnocení. IS sice znovuotevíral školy, nedostávalo se mu žáků a někdy ani odborníků (Peterson 2017). Zdravotnictví je pro IS stěžejní, nejen z propagačních důvodů⁵⁷, ale i proto, že zajišťuje fungování jeho bojovníků. Přesto IS z velké části dosáhl svých cílů, tedy prosadil školství, zdravotnictví i humanitární pomoc

---

⁵⁷ Jedno z prvních videí zaměřené na zdravotnictví IS bylo publikováno v dubnu 2015 a australský lékař Abú Yusuf zde představuje špičkově vybavenou nemocnici ve městě Rakká (Setzer 2016).

v podobě, kterou považuje za nejhodnější. Proto autorka hodnotí úspěšnost Islámského státu v tomto sektoru pouze jako 3,5.

4.4.2 Sýrie a Irák

4.4.2.1 Sýrie

Asadův režim poskytoval formu veřejného zdravotnictví, stejně jako soukromé zdravotnictví. Asadem ovládaná Sýrie jistou formou stále disponuje. Na webových stránkách Ministerstva zdravotnictví Syrské arabské republiky lze zjistit mnoho informací. Například, že Ministerstvo zdravotnictví obdrželo ze strany Světové zdravotnické organizace 30 ambulantních klinik. Dále zde můžeme najít informace, o tom, že Ministerstvo zdravotnictví podepsalo s organizací UNICEF plán na rok 2015 za účelem zlepšení přístupu obyvatelstva, zejména dětí a mladistvých, ke zdravé výživě a zdravotnické péči. Dále zde můžeme najít, že Ministerstvo zdravotnictví podporuje vakcinaci proti obrně. Většina z těchto informací je však velmi zastaralá, hovoří se tu o roku 2015, ale nikoli už o roku 2016 či dokonce 2017 (Ministerstvo zdravotnictví Sýrie). Zároveň jsou tyto informace pochopitelně zaujaté. Dále Asad vzhledem ke své relativní podpoře vzdělání žen očekával postupný pokles počtu dětí na 1 ženu, nicméně přesto byla v rámci sociální politiky kladena do popředí podpora rodin. Vzdělání v Asadově režimu bylo zjevně mnohem sekulárnější, než je tomu v Islámském státě. Přesto ani tady v osnovách nechybí islám (Alami 2016).

Bez ohledu na tyto oficiální zprávy Asadova režimu je zřejmé, že občané Sýrie byli ve svém přístupu ke zdravotnictví, školství, ale i dalším službám významně omezeni. Koncem roku 2016 nebyla již pětina zdravotnických zařízení funkční a další pětina byla funkční jen částečně. Polovina nemocnic byla zničena. Zdravotnický personál ze země mizí v rekordním množství, v roce 2010 bylo 661 lidí na 1 lékaře, v roce 2014 to již bylo 4000 pacientů na 1 lékaře. Od té doby se situace jen dále zhoršovala. Ve školství je situace ještě podstatně horší, než je tomu ve zdravotnictví. Přibližně 2,1 až 2,4 miliónu dětí ve věku od 5 let do 17 let nechodí do školy, což je zhruba polovina z počtu dětí v tomto věku, na něž se vztahuje školní docházka. Další milion je v bezprostředním ohrožení, že bude muset školu opustit.

Více 4 200 škol bylo poškozeno, zničeno nebo začaly být využívány pro jiné účely⁵⁸ (Alami 2016).

Úroveň sociálního sektoru byla v Sýrii pod Asadovým vedením na relativně dobré úrovni, to se ale po roce 2011 postupně zhoršilo. Zdravotnictví, ale i školství, fungovalo jen ve velmi omezené míře. Tento sektor není pro Asada prioritou. Ve své současné situaci si ani nemůže dovolit, aby prioritou byl, nemá na to dostatek volných prostředků. Humanitární pomoc proto není možné právě z tohoto důvodu zmiňovat. Jak zdravotnictví, tak školství a i humanitární pomoc fungovaly v Sýrii svépomocí jejích obyvatel. Proto autorka hodnotí úspěšnost Asadovy Sýrie v tomto sektoru pouze jako 1.

4.4.2.2 Irák

Stejně tak i v Iráku existuje veřejné zdravotnictví. Je však zjevné, že je tento sektor výrazně podfinancovaný a nesrovnatelný se systémy veřejného zdravotnictví v západní Evropě. Již v roce 2003 nebyl v dobrém stavu, mimo jiné i díky sankcím uvaleným na režim Saddáma Husajna, které zároveň přispěly k nedostatku léků, ale i potravin. Příchodem Spojených států amerických a jejich spojenců se situace ještě zhoršila. Okolo 7 % nemocničních zařízení bylo zničeno, 12% vyrabováno a další byla využita Spojenými státy americkými a jejich spojenci k jiným, než původně zamýšleným účelům.⁵⁹ Zároveň se ztratilo velké množství nejdůležitějších léků⁶⁰ (Aber 2016).

Nemocnice v Iráku nepostrádají jen lékaře a vybavení, ale často i elektřinu a vodu. Většina lékařů, sester a dalšího zdravotnického personálu uprchla do okolních zemí. Na venkově je jen malá dostupnost lékařské péče. Díky tomu se podstatně zvýšila nejen dětská úmrtnost a znovu se vyskytly choroby, které do té doby vyhladilo očkování, jako obrna či cholera. Vysoké školy, ale i střední školy vzdělávající lékaře a zdravotní sestry, čelí mnoha problémům a často nemohou zůstat otevřeny (Aber 2016).

Ve školách se učí předměty jako angličtina, arabština, islám, matematika, zeměpis, dějepis, ekonomie, chemie, biologie, fyzika (Wenger 2016). Školy, stejně

⁵⁸ Armádní účely či jako přístřeší (Alami 2016).

⁵⁹ Převážně armádním (Aber 2016).

⁶⁰ Přibližně 40% z 900 nejdůležitějších léků (Aber 2016).

jako nemocnice, zápasí s nedostatkem vybavení a učitelů. Zároveň i budovy, kde se má výuka odehrávat, často nejsou v dobrém stavu. Korupce představuje také velký problém.

Úroveň sociálního sektoru nebyla ani před pádem Saddáma Husajna v dobrém stavu⁶¹ a to se po jeho pádu ještě zhoršilo (Al-Monitor 2015). Zdravotnictví bylo podfinancováno a fungovalo za omezených podmínek, lékařů a dalšího zdravotnického personálu byl nedostatek. Nemocnice jsou často v katastrofálním stavu, případně k léčení musí docházet v prostorách, které na to nejsou určeny. Školství zápasilo v se stejnými problémy, nedostatek personálu i prostoru. Situace byla nicméně o něco lepší, než ve zdevastované Sýrii, proto autorka hodnotí úspěšnost Iráku v tomto sektoru pouze jako 2.

---

⁶¹ Je otázkou, do jaké míry toto bylo vinou Spojených států amerických a dalších států stojících za uvalením sankcí na Irák po válce v zálivu (Al-Monitor 2015).

Následující tabulka č. 1 shrnuje plnění státních funkcí ze strany: IS, Sýrie a Iráku, jak bylo vyhodnoceno ve čtvrté kapitole této bakalářské práce a z tohoto hodnocení činí zároveň závěry celkové úspěšnosti plnění státních funkcí těmito státy, včetně pořadí úspěšnosti. Za účelem tohoto hodnocení autorka vybrala hodnocení 1 až 5, s tím, že 1 je hodnocení nejhorší.

Z této tabulky vyplývá, že Islámský stát získal v rámci všech sektorů 3,75 bodů a byl tedy ze všech 3 států v plnění státních funkcí neúspěšnější. Druhým neúspěšnějším státem se stal Irák s 2,125 body. A nakonec třetí a tedy nejméně úspěšnou v plnění státních funkcí v rámci vybraných sektorech se stala Sýrie s pouhými 1,25 body.

Tabulka č. 1 – Shrnutí hodnocení plnění státních funkcí IS, Sýrií a Irákem

		ISLÁMSKÝ STÁT	SÝRIE	IRÁK
HODNOCENÉ SEKTORY	POLITICKÝ SEKTOR	3,5	1	2
	EKONOMICKO - ENERGETICKÝ SEKTOR	4,5	1	2
	BEZPEČNOSTNÍ SEKTOR	3,5	2	2,5
	SOCIÁLNÍ SEKTOR	3,5	1	2
PRŮMĚR HODNOCENÍ		3,75	1,25	2,125
POŘADÍ ÚSPĚŠNOSTI		1.	3.	2.

Zdroj: autorka této bakalářské práce

Závěr

Lze tedy Islámský stát v letech od roku 2013 do roku 2016 považovat za stát ve smyslu autorkou vymezených kritérií? Odpověď není nasnadě, Islámský stát, jak je zřejmé z předchozí části této práce, do určité míry naplňoval znaky státu, jak je autorka vymezila v teoretické části. Tyto znaky Islámský stát plnil na různé úrovni v různých sektorech. Zdaleka nejúspěšnějším byl v energeticko-ekonomickém sektoru, kde dosáhl 4,5 bodů z 5 možných. Do určité míry je tomu tak pravděpodobně proto, že Islámský stát a jeho představitelé chápali, jak je tento sektor důležitý, peníze znamenají moc. IS měl vlastní státní rozpočet, vlastní příjmy, například daně či příjmy z ropy a nebyl závislý na dobrovolných dotacích zvnějšku či z vnitřku. To IS poskytuje nezávislost, kterou jiní podobní aktéři, například Al-Káida, nedisponují a nikdy nedisponovali.

Ekonomicko-energetický sektor Sýrie je v ruinách. Islámský stát jí dokonce prodával zpět její vlastní ropu. Ekonomicko-energetický sektor v Iráku byl taktéž ve velmi nezáviděníhodné situaci, potýkal se s většinou jevů doprovázejících ekonomický úpadek.

V sociálním sektoru se IS především snažil v autorkou vymezeném období zavděčit svým věrným, tedy těm, co IS následovali. Těm IS poskytoval finanční, materiální a další pomoc. IS neposkytoval tuto pomoc ani tak proto, že by se řídil principy, ale spíše to bylo nutné pro udržení své existence. IS musí alespoň působit dojmem, že je na straně svých stoupenců a že se je schopen a hlavně i ochoten postarat se o jejich rodiny v případě, že se již o ně nebudou moci postarat oni sami. Tento sektor tedy naplňuje v tomto ohledu poměrně adekvátně. Školství je ale samozřejmě pod vládou IS v poněkud beznadějném postavení. Některé předměty se nemohou vyučovat vůbec a některé jen omezeně. Hlavní roli hraje náboženství. IS se angažuje i v infrastruktuře, zdravotnictví a dokonce i zařizuje sňatky. Celkově si počíná v tomto sektoru ze svého úhlu pohledu poměrně úspěšně. V rámci tohoto sektoru byla situace v Sýrii a v Iráku poměrně nedobrá, mnoho škol a zdravotnických zařízení bylo zničeno. Chyběl nejen materiál a prostory, ale i lékaři a učitelé, kteří se často nechávali zaměstnávat v okolních státech a dokonce i právě v Islámském státu, než aby pracovali v Iráku či v Sýrii, kde museli zápasit s nízkou mzdou a dalšími překážkami.

Zoufalá či v lepším případě krajně nedobrá situace v bezpečnostním sektoru v Iráku a v Sýrii usnadňovala v tomto sektoru práci Islámskému státu. IS v tomto sektoru minimálně zpočátku překonal očekávání mnohých. A ukázal se zde jako poměrně úspěšný, dokonce i dokázal ovládnout své vojáky ohledně jejich chování vůči civilistům na dobytých územích. Stav ozbrojených složek IS se rychle zlepšoval a to mimo jiné i díky neschopnosti irácké armády. Velkou část zbraní, vozidel a dalšího materiálu nechávali iráčtí vojáci při úprku právě před Islámským státem za sebou. Stav armád Iráku a Sýrie byl neutěšený, korupce a dezerce byly na denním pořádku. Vojáci byli tak špatně placeni, že někteří začali i bojovat za Islámský stát, který nabízel mnohonásobně vyšší žold.

V politickém sektoru byla do jisté míry obdobná situace jako v bezpečnostním sektoru. Chaos v Sýrii a řada špatných rozhodnutí politických špiček v Iráku zde usnadnily fungování Islámského státu. Řada exogenních faktorů tedy dopomohla IS k nebývalým úspěchům, mezi které lze řadit i to, že Islámský stát měl poměrně stabilní vládu. Soudnictví Islámského státu, státní a místní správa a jeho úprava občanství byly na dobré úrovni, totéž nemůže být řečeno ani o Iráku a ještě méně o Sýrii.

Je však třeba zdůraznit, že ve všech zkoumaných sektorech byl Islámský stát úspěšnější než Irák a Sýrie, a to někdy až několikanásobně.

Islámský stát tedy plní do jisté míry autorkou vymezené funkce státu, odpovídal však v určeném období definici státu dle Montevidejské úmluvy o právech a povinnostech států z roku 1933? Islámský stát měl stálé obyvatelstvo a měl stálé území, i když se oba tyto determinanty do určité míry proměňovaly. Podle situace je IS získával či ztrácel. Jak již bylo zmíněno v politickém sektoru IS disponoval vládou. A vstupoval, i když negativně, do vztahů s dalšími státy. Do jisté míry tedy je odpověď ano. Zde je však důležité zdůraznit, že kapitola dějin Islámského státu se uzavírá.

Islámský stát již nemá příliš velkou perspektivu, každým dalším dnem ztrácí území, tedy jeden ze základních znaků státu. Za svou existenci získal příliš mnoho nepřátel. Koalice, která bojuje proti ozbrojencům IS, je početná, zahrnuje Spojené státy americké a jejich spojence, ale například i Ruskou federaci. I obyvatelstvo na svém dobytém území si Islámský stát dokázal popudit proti sobě. A to přesto, že zpočátku se snažil své chování vůči nim korigovat. K tomu, aby byl považován za stát, tento proces, tedy další a další ztráta území a s ním i obyvatel, nesmí

pokračovat, a přesto pokračuje. Co se stane s Islámským státem, až ztratí svou největší baštu Rakku? Pokusí se snad přesunout svou pozornost na jiná území? Pravděpodobně. Uspěje ale tam? Odpověď na tuto otázku je těžké odhadnout. Faktorů je mnoho, samozřejmě záleží na tom, na jaké území Islámský stát svou pozornost obrátí. Mohla by to být Libye či Tunisko, mnoho ozbrojených bojovníků Islámského státu z těchto zemí pochází a mohli by tedy Islámskému státu otevřít do těchto zemí cestu. Může ale Islámský stát ovládnout území Libye či Tuniska podobným způsobem, jako ovládl území v Iráku či Sýrii? Pravděpodobně ne. Islámský stát na území Iráku a Sýrie neuspěl zdaleka jen díky svým vojákům, svým znalostem místního prostředí, a dalším faktorům závislejícím čistě a pouze na něm, ale i díky mnoha vnějším faktorům, z nichž některé byly poměrně specifické. Velkou pomocí pro Islámský stát, i když neúmyslnou, byl například premiér Iráku Maliki. Zároveň měl vliv i ambivalentní vztah Turecka k Islámskému stát, který dlouho přetrvával a umožňoval prakticky volný přechod vojáků, materiální, ale i další pomoci určené pro IS přes Tureckou hranici⁶² a samotná intervence Spojených států amerických a jejich spojenců, tzv. „Irácká svoboda.“ Tyto intervence rozhodně nejsou ojedinělé a Islámský stát umí chaosu, který v dnešní době vládne mimo jiné v Libyi, dobře využít. Proto i získání nového území je pro IS více než možné. Toto území, pokud se ho IS podaří získat, bude ale menší rozlohy a pravděpodobně i menšího strategického významu.

Islámský stát tedy ztratí své území a tento problém nebude schopen řešit. Brzy tak ztratí i velkou část té státnosti, kterou v současné době disponuje. To ale neznamená konec Islámského státu. Islámský stát se jako teroristická organizace ze světa nevytratí. Na to je příliš úspěšná. Hlavní nevýhoda IS, na kterou je často poukazováno, je, že není ochotná ke kompromisům a tudíž nespolupracuje dobře s dalšími teroristickými organizacemi. IS tuto spolupráci však nepotřebuje, v současné době je definitivně ve výborné pozici a neochotou ke kompromisům dává najevo, že je mu tato skutečnost dobře známá. Působí tím sebejistě a přesvědčivě a právě tato nekompromisnost jen láká další následovníky, kterými jsou často mladí lidé, již mají pocit, a to ať opodstatněně či nikoli, že kompromisů bylo již příliš mnoho. I kdyby Islámský stát jako teroristická organizace přestal existovat, změnilo

---

⁶² Důvody pro tuto strategii ze strany Turecka jsou mnohé. Jako jeden z hlavních se ale jeví naděje, kterou Turecko chovalo a stále chová, že díky IS dojde k likvidaci kurdské menšiny v Iráku (Graeber 2015).

by se jen málo. Bez ohledu na jméno organizace by se teroristé dál snažili dostat Spojené státy americké, Evropu a celý „západní svět“ na kolena. Dokud bude tento svět existovat, do té doby bude existovat, ať už v té či oné podobě, verze Islámského státu.

Prameny a literatura

Literatura

Adamová, Karolína a kol. 2001. Politologický slovník. Praha: C.H. Beck.

Call, Charles T. 2011. Beyond the “failed state”: Toward conceptual alternatives. *European Journal of International Relations* 17, č. 2, s. 303–326.

Cockburn, Patrick. 2015. *The Rise of Islamic State: ISIS and the New Sunni Revolution*, London: Verso.

Čepelka, Čestmír, Šturma, Pavel. 2008. *Mezinárodní právo veřejné*. Praha: C.H. Beck.

Daniel, Jan. 2014. Vládnutí nestátních ozbrojených aktérů: Případ Hizballáhu. *Mezinárodní vztahy* 49, č. 2, s. 32-51.

Davis, Diane. 2009. Non-State Armed Actors, New Imagined Communities, and Shifting Patterns of Sovereignty and Insecurity in the Modern World. *Contemporary Security Policy* 30, č. 2, s. 221–245.

Dodge, Toby. 2012. *Iraq from war to a new autauthoritarianism*. London: Routledge.

Esping-Andersen, Gøsta. 1990. *The Three Worlds of Welfare Capitalism*. New York: Polity Press.

Fawaz, Gerges . 2016. *ISIS: A History*. Princeton University Press: New Jersey.

Jellinek, Georg. 1906. *Všeobecná státověda*. Praha: Nákladem Jana Laichtera na Král. Vinohradech.

Keman, Hans. 2014. Comparative research methods. In: *Comparative politics*. Eds. Caramani, Daniele. Oxford: Oxford University Press.

Karlas, Jan. 2008. Komparativní případová studie. In: Jak zkoumat politiku. Eds. Drulák, Petr. Praha: Portál.

Krasner, Stephen, Risse, Thomas. 2014. External Actors, State-Building, and Service Provision in Areas of Limited Statehood: Introduction. *Governance* 27, č. 4. s. 545–567.

Mann, Michael. 2003. The sources of social power. Vol. II.: The rise of classes and nation-states 1760-1914. New York: Cambridge University Press.

McCants, William. 2015. The ISIS Apocalypse: The History, Strategy, and Domsday Vision of the Islamic. New York: St. Martin's Press.

Moubayed, Sami. 2015. Under the Black Flag: At the Frontier of the New Jihad. New York: I. B. Tauris & Cot. Ltd.

Mulaj, Klejda. 2010. Introduction Violent Non-State Actors: Exploring their State Relations, Legitimation, and Operationality. In: Violent Non-State Actors in World Politics. Eds. Mulaj, Klejda. London: Hurst & Company.

Nimrod, Raphaeli. 2007. Syria's fragile economy. *Middle east review of international affairs* 11, č.2. s. 34-51.

Ondřej, Jan, Potočný, Miroslav. 2016. Obecné mezinárodní právo v dokumentech. Praha: C.H. Beck.

Ondřej, Jan. 2007. Mezinárodní právo veřejné, soukromé, obchodní. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o.

Risse, Thomas, ed. 2011. Governance without a state? Policies and politics in areas of limited statehood. New York: Columbia University Press.

Říchová, Blanka. 2007. Komparativní politologie. In: Úvod do studia politologické vědy. Eds. Cabada, Ladislav. Plzeň: Aleš Čeněk.

Rush, Michael. 1992. Politics and Society. The Introduction to Political Sociology: New York: Harvester Wheatsheaf.

Shaw, Malcolm, N. 2003. International law. Cambridge: Cambridge University Press.

Smith, Martin. 2009. Power and The State. New York: Palgrave Macmillan.

Soifer, Hillel, Hau, Matthias vom. 2008. Unpacking the Strength of the State: The Utility of State Infrastructural Power. Studies in Comparative National Development 43, č. 3-4, s. 219-230.

Sorensen, Georg. 2005. Stát a mezinárodní vztahy. Praha: Portál.

Stern, Jessica, Berger, J. M. 2015. ISIS: The State of Terror. New York: Harper Collin publishers.

Tichý, Lukáš. 2016. Islámský stát a jeho postoj k teroristickým útokům na energetický sektor. Obrana a strategie 16, č. 1, s. 29-58.

Warrick, Joby. 2015. Black Flags: The Rise of ISIS. New York: Doubleday.

Weber, Max. 1990. Politika ako povolanie. Bratislava: Nakladateľstvo Spektrum.

Weiss, Michael, Hassan, Hassan. 2015. ISIS: Inside the Army of Terror. New York: Regan Arts.

Wilensky, Harold. 1975. The welfare state and equality: Structural and ideological roots of public expenditures. Los Angeles: University of California Press.

Prameny

Aber, Ahmed. 2016. „The other Casualty of Iraq War: The Country's Whole Health System.“ Informed Comment. 8.7.2016.

Dostupné na: <https://www.juancole.com/2016/07/casualty-countrys-health.html> (21.3.2017).

Agerholm, Harriet. 2016. „Isis 'decimated' in Iraq and Syria and could have only 15,000 fighters left, US commander says.“ Independent. 16.8.2016. Dostupné na: <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/isis-syria-iraq-fighters-number-us-military-campaign-impact-how-many-soldiers-a7184886.html> (21.6.2017).

al-Masri, Abdulrahman. 2017. „Analysis: The Fifth Corps and the State of the Syrian Army. Syria Deeply.“ 11.1.2017.

Dostupné na: <https://www.newsdeeply.com/syria/articles/2017/01/11/analysis-the-fifth-corps-and-the-state-of-the-syrian-army> (21.5.2017).

Al-Tamimi Aymenn Jawad. 2015. „The Evolution in Islamic State Administration: The Documentary Evidence.“ Pundicity. 5.8.2015. Dostupné na: <http://www.aymennjawad.org/17687/the-evolution-in-islamic-state-administration> (11.6.2017).

Alami, Mona. 2016. „Assad Wants to Rule Syria, but Economics Say Otherwise.“ Atlantic Council. 19.10.2016.

Dostupné na: <http://www.atlanticcouncil.org/blogs/syriasource/assad-wants-to-rule-syria-but-economics-say-otherwise> (21.3.2017).

al-Salhy, Suadad. 2015. „Poverty in Iraq grows as budgets squeezed by war with IS.“ Middle east eye. 25.9.2015.

Dostupné na: <http://www.middleeasteye.net/news/poverty-iraq-promised-reforms-1887217637> (21.3.2017)

Asher-Shapiro, Avi. 2015. „A Leaked Budget May Finally Show How the Islamic State Makes Its Money.“ Vice News. 7.10.2015. Dostupné na: <https://news.vice.com/article/a-leaked-budget-may-finally-show-how-the-islamic-state-makes-its-money> (21.5.2017).

Atlantic Council. 2016. „A Closer Look at the Educational System of ISIS.“ 26.4.2016. Dostupné na: <http://www.atlanticcouncil.org/blogs/syriasource/a-closer-look-at-isis-s-educational-system> (2.3.2017).

Bassem, Wassim. 2016. „Iraq wrangling with \$26.6 billion budget deficit.“ Al-Monitor. 30.11.2016. Dostupné na: <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2016/11/iraq-budget-financial-deficit-corruption.html> (21.5.2017).

BBC News. 2015. „Iraq profile – overview.“ 24.12.2015. Dostupné na: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-14544541> (21.5.2017).

BBC News. 2013. „Arab uprising: Country by country – Tunisia.“ 16.12.2013. Dostupné na: <http://www.bbc.com/news/world-12482315> (21.5.2017).

Behraves, Maysam. 2017. „But really, why is Iran still backing Assad? A psychological analysis.“ Middle east eye. 11.2.2017. Dostupné na: <http://www.middleeasteye.net/columns/loyal-end-iran-s-assad-commitment-653248723> (21.3.2017).

Bremmer, Ian. 2017. „The Top 5 Countries Where ISIS Gets Its Foreign Recruits.“ Time. 14.4.2017. Dostupné na: <http://time.com/4739488/isis-iraq-syria-tunisia-saudi-arabia-russia/>(21.5.2017).

Business Insider. 2016. „These are the weapons Islamic State fighters are using to terrify the Middle East.“ 17.1.2016. Dostupné na: <http://www.businessinsider.com/isis-military-equipment-arsenal-2016> (2.3.2017).

CNN. 2017. „ISIS goes global: 143 attacks in 29 countries have killed 2,043.“ 13.2.2017. Dostupné na: <http://edition.cnn.com/2015/12/17/world/mapping-isis-attacks-around-the-world/> (2.3.2017).

Cockburn, Patrick. 2014. „War with Isis: Islamic militants have army of 200,000, claims senior Kurdish leader.“ Independent. 16.11.2016. Dostupné na: <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/war-with-isis-islamic-militants-have-army-of-200000-claims-kurdish-leader-9863418.html> (21.5.2017).

Cordesman, Anthony, H. 2015. „War and the Iraqi Economy: A Case Study.“ Center for international & strategic studies. 15.9.2015. Dostupné na: <https://www.csis.org/analysis/war-and-iraqi-economy-case-study> (21.3.2017).

El-Deeb, Sarah. 2017. „Syrian regime secretly hanged 13,000 people at Assad's notorious Saydnaya Prison, says Amnesty International.“ Independent. 7.2.2017. Dostupné na: <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/syria-prison-saydnaya-13000-people-hanged-civil-war-damascus-amnesty-international-a7566231.html> (21.3.2017).

Encyclopedia Britannica. Dostupné na: <https://www.britannica.com/place/Iraq/Government-and-society> (12.6.2017).

Engel, Pamela. 2016. „ISIS' caliphate is shrinking, and the terror group is about to lose one of its biggest cities.“ Business Insider. 17.10.2016. Dostupné na: <http://www.businessinsider.com/how-much-territory-has-isis-lost-2016-10> (21.6.2017).

Dabiq. 2016. „The Return of Khilafah.“ 31.7.2016. Dostupné na: <http://clarionproject.org/factsheets-files/islamic-state-magazine-dabiq-fifteen-breaking-the-cross.pdf> (11.6.2017).

Fulton, Will. 2010. „Iraq-Iran Foreign Relations.“ Critical threats. 20.7.2010. Dostupné na: <https://www.criticalthreats.org/analysis/iraq-iran-foreign-relations> (21.3.2017).

George, Susannah. 2016. „Iraq forces struggling despite U.S. military training.“ Military times. 27.1.2016.

Dostupné na: <http://www.militarytimes.com/story/military/2016/01/27/iraq-forces-struggling-despite-us-military-training/79392434/> (21.3.2017).

Graeber, David. 2015. „The Turkey coul cut off Islamic state’s supply lines. So why does not it?“ The Guardian. 18.11.2015. Dostupné na: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2015/nov/18/turkey-cut-islamic-state-supply-lines-erdogan-isis>

Hammes, T. X. 2016. „Raising and Mentoring Security Forces in Afghanistan and Iraq.“ Orbis 60, č. 1, 52-72.

Dostupné na: http://ndupress.ndu.edu/Portals/68/Documents/Books/lessons-encountered/lessons-encountered_Ch4.pdf (21.5.2017).

Iraqi research foundation for analysis and development. Dostupné na: <http://www.irfad.org/healthcare-in-iraq/> (21.3.2017).

Landinfo. 2014. „Iraq: Rule of Law in the Security and Legal systém.“ 5.8.2014. Dostupné na: http://www.landinfo.no/asset/2872/1/2872_1.pdf (21.5.2017).

Lee, John. 2017. „Japan agrees \$240m Loan to Iraqi Electricity Sector.“ Iraq-business news. 13.1.2017. Dostupné na: <http://www.iraq-businessnews.com/2017/01/13/japan-agrees-240m-loan-to-iraqi-electricity-sector/> (21.5.2017).

Lobel, Mark. 2015. „Syria's economy cut in half by conflict.“ BBC. 23.6.2015. Dostupné na: <http://www.bbc.com/news/business-33244164> (21.6.2017).

Karimeh, Adnan. 2015. „Syria approves budget.“ Al-Monitor. 9.2.2015. Dostupné na: <http://www.al-monitor.com/pulse/business/2015/02/syria-state-budget-2015-investment-banks.html> (12.6.2017).

Khaddour, Kheder. 2016. „Strength in Weakness: The Syrian Army’s Accidental Resilience.“ Carnegie Middle East Center. 14.4.2016. Dostupné na: <http://carnegie-mec.org/2016/03/14/strength-in-weakness-syrian-army-s-accidental-resilience-pub-62968> (21.3.2017).

Khaddour, Kheder. 2015. „The Assad Regime’s hold on the Syrian state.“ Carnegie Middle East Center. 1.7.2015.

Dostupné na: http://carnegieendowment.org/files/syrian_state1.pdf (21.5.2017).

Mamouri, Ali. 2015. „How Iraq just legalized discrimination of minorities.“ Al-Monitor. 19.11.2015.

Dostupné na: <http://www.almonitor.com/pulse/originals/2015/11/iraq-law-id-discrimination-miniorities.html> (21.3.2017).

Milne, Seumas. 2015. „Now the truth emerges: how the US fuelled the rise of Isis in Syria and Iraq.“ The Guardian. 3.6.2015. Dostupné na: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2015/jun/03/us-isis-syria-iraq> (21.6.2017).

Ministerstvo zdravotníctví Sýrie.

Dostupné na : <http://www.moh.gov.sy/Default.aspx?tabid=246&language=en-US> (21.3.2017).

Osborne, Samuel. 2015. „Why does Isis have so many Toyota trucks?“ Independent. 7.10.2015. Dostupné na: <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/why-does-isis-have-so-many-toyota-trucks-a6684336.html> (22.5.2017).

Peled, Daniella. 2015. „How ISIS Fights: Terror, Insurgency and Slick Propaganda.“ Haaretz. 19.11.2015. Dostupné na: <http://www.haaretz.com/middle-east-news/isis/1.687160> (21.5.2017).

Perry, Mark. 2016. „How Iraq’s Army Could Defeat ISIS in Mosul—But Lose Control of the Country.“ Politico Magazine. 15.12.2016. Dostupné na: <http://www.politico.com/magazine/story/2016/12/iraq-army-mosul-isis-214531> (21.5.2017).

Peterson, Scott. 2017. „Neglected under ISIS, schools in eastern Mosul overflow with students once again.“ The Christian Science Monitor. 7.4.2017. Dostupné na: <http://www.csmonitor.com/World/Middle-East/2017/0307/Neglected-under-ISIS-schools-in-eastern-Mosul-overflow-with-students-once-again> (21.5.2017).

Revkin, Mara. 2016. „The legal foundations of the Islamic State.“ Washington, D.C.: The brooking Institutions. Dostupné na: https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/07/Brookings-Analysis-Paper_Mara-Revkin_Web.pdf (21.6.2017).

The Brookings Institution. Dostupné na: https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/07/Brookings-Analysis-Paper_Mara-Revkin_Web.pdf (21.6.2017).

Setzer Elliot. 2016. „Healthcare under ISIS: The fate of health in Syria and Daesh’s governance dilemma.“ Fox & Hedgehog. 4.10.2016. Dostupné na: <http://www.foxhedgehog.com/2016/10/healthcare-under-isis-the-fate-of-health-in-syria-and-daeshs-governance-dilemma/> (21.5.2017).

Syrian law journal. 2016a. An Overview of the Syrian Court System. 5.9.2016. Dostupné na: <http://www.syrianlawjournal.com/index.php/overview-syrian-court-system/>(21.5.2017).

Syrian law journal. 2016b. „The Right to Syrian Nationality.“ 23.6.2016. Dostupné na: <http://www.syrianlawjournal.com/index.php/right-syrian-nationality/>(21.5.2017).

Telegraph. 2015. „Iraqi army 'abandoned tanks, artillery and Humvees' to Isil in fall of Ramadi.“ 19.5.2015.

Dostupné na: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/islamic-state/11616780/Iraqi-army-abandoned-tanks-artillery-and-Humvees-to-Isil-in-fall-of-Ramadi.html> (2.3.2017).

The Economist. 2015b. „Iraq’s economy. An empty chest. Fiscal problems add to the country’s woes.“ 19.4.2015. Dostupné na: <http://www.economist.com/news/finance-and-economics/21646804-fiscal-problems-add-countrys-woes-empty-chest> (21.3.2017).

The Economist. 2015a. „Why Russia is an ally of Assad.“ 30.9.2015. Dostupné na: <http://www.economist.com/blogs/economist-explains/2015/09/economist-explains-22> (21.3.2017).

Tichý, Lukáš. 2017. „Ropa a víra.“ 11.1.2017. Dostupné na: <http://www.iir.cz/article/ropa-a-vira> (11.6.2017).

Turse. Nick. 2016. „Tomgram: Nick Turse, How to Succeed at Failing, Pentagon-Style.“ TomDispatch.com. 21.1.2016. Dostupné na: http://www.tomdispatch.com/post/176093/tomgram%3A_nick_turse,_how_to_succeed_at_failing,_pentagon-style/ (21.3.2017).

Wenger, Margaret. 2016. „The Education System in Iraq: An Overview.“ NAFSA. Dostupné na: http://www.nafsa.org/Professional_Resources/Browse_by_Interest/International_Students_and_Scholars/Network_Resources/International_Enrollment_Management/The_Education_System_in_Iraq__An_Overview/ (21.3.2017).

Wood, Callum. 2015. „Iran-Iraq Relations Cooling.“ The Trumpet. 14.10.2015. Dostupné na: <https://www.thetrumpet.com/13106-iran-iraq-relations-cooling> (21.3.2017).

World Atlas. 2017. „What Type Of Government Does Syria Have?“ 21.4.2017. Dostupné na: <http://www.worldatlas.com/articles/what-type-of-government-does-syria-have.html> (21.5.2017).

Withnall, Adam. 2017. „Abu Bakr al-Baghdadi dead: Russia says it may have killed Isis leader in Raqqa air strike.“ Independent. 16.6.2017. Dostupné na: <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/abu-bakr-al-baghdadi-dead-isis-leader-russia-raqqa-air-strike-killed-syria-islamic-state-chief-a7792801.html> (21.6.2017).